

Anton Pavlovič Čehov

Tri sestre

Drama u četiri čina

Prevod: Kiril Taranovski

Naslov originala: ТРИ СЕСТРЫ

LICA:

PROZOROV, ANDREJ SERGEJEVIČ

NATALIJA IVANOVNA, njegova verenica, docnije žena

OLGA, njegova sestra

MAŠA, njegova sestra

IRINA, njegova sestra

KULIGIN, FJODOR ILIČ, profesor, Mašin muž

VERŠININ, ALEKSANDAR IGNJATIJEVIČ, potpukovnik, komandir baterije

TUZENBAH, NIKOLAJ LAVOVIČ, baron, poručnik

SOLJONI, VASILIJ VASILJEVIČ, kapetan

ČEBUTIKIN, IVAN ROMANOV IČ, vojni lekar

FEDOTIK, ALEKSEJ PETROVIČ, potporučnik

RODE, VLADIMIR KARLOVIČ, potporučnik

FERAPONT, služitelj zemske uprave, starac

ANFISA, dadilja, starica od osamdeset godina

Radnja se događa u jednom guberniskom gradu.

PRVI ČIN

U kući Prozorovih. Salon sa stubovima, iza kojih se vidi velika sala. Podne; napolju je sunčano, veselo. U sali se postavlja sto za doručak. Olga u plavoj uniformi nastavnice ženske gimnazije celo vreme ispravlja đачke sveske stojeći i šetajući. Maša u crnoj haljini, sa šeširom na kolenima, sedi i čita knjigu; Irina u beloj haljini stoji zamišljena.

OLGA: Otac je umro tačno pre godinu dana, baš na ovaj dan, petog maja, na tvoj imendan, Irina. Bilo je vrlo hladno, padao je sneg. Činilo mi se da neću preživeti, ti si ležala onesveščena, kao mrtva. Ali eto - prošla je godina dana i mi se toga, mirno sećamo, ti si već u beloj haljini, lice ti se sija. (Časovnik izbija dvanaest.) I onda je ovako izbijao sat. (Pauza) Sećam se, kad su oca iznosili, svirala je muzika, na groblju su pucali. On je bio general, komandovao brigadom, pa ipak je bilo malo sveta. Uostalom, padala je kiša. Jaka kiša i sneg.

IRINA: Čemu podsećati na to!

Iza stubova, u sali, pored stola - pojavljuju se baron Tuzenbah, Čebutikin i Soljoni.

OLGA: Danas je toplo, možemo prozore držati širom otvorene, a breze još nisu listale. Otac je dobio brigadu i otputovao s nama iz Moskve pre jedanaest godina, ja se odlično sećam, početkom maja; u ovo doba u Moskvi je već sve rascvetano, toplo, sve je obasjano suncem. Prošlo je jedanaest godina, a ja se svega sećam, kao da smo juče otputovali. Bože moj! Jutros sam se probudila, videla ovu bleštavu svetlost, videla proleće i radost se zatalasala u mojoj duši, strašno sam poželeva da se vratim u zavičaj.

ČEBUTIKIN: Ako vam ne treba!

TUZENBAH: Naravno, gluposti.

MAŠA (sedi zamišljena nad knjigom, tiho zvižduće pesmu)

OLGA: Nemoj da zviždiš, Maša. Kako možeš! (Pauza) Zato što sam svaki dan u školi, a zatim dajem časove sve do uveče, stalno me boli glava i takve mi misli padaju na pamet kao da sam već ostarela. I zaista, za ove četiri godine kako radim u gimnaziji, osećam kako se iz mene svakog dana cede kap po kap i snaga i mladost. I samo raste i jača jedan san...

IRINA: Da odemo u Moskvu. Da prodamo kuću, da likvidiramo ovde sve i u Moskvu...

OLGA: Da! Što pre u Moskvu.

Čebutikin i Tuzenbah smeju se.

IRINA: Brat će, verovatno, postati profesor univerziteta, on i onako neće živeti ovde. Samo eto stvar zapinje zbog sirote Maše.

OLGA: Maša će dolaziti u Moskvu na celo leto, svake godine.

MAŠA (tiho zvižduće pesmu)

IRINA: Daće bog, sve će se udesiti. (Gleda kroz prozor.) Lepo je vreme danas. Ne znam zašto mi je na duši tako svetlo! Jutros sam se setila da mi je imendan i odjednom sam osetila radost, setila sam se detinjstva, kad je mama još bila živa.

I kakve su me divne misli uzbudile, kakve misli!

OLGA: Ti se danas sva sijaš, izgledaš neobično lepa. I Maša je lepa. I Andrej bi lepo izgledao, samo se jako ugojio, to mu ne stoji dobro. A ja sam ostarela, strašno smršala zacemento zato što se u školi ljutim na devojčice. Eto, danas sam slobodna, kod kuće sam i glava me ne boli, osećam se mlađa nego juče. Meni je tek dvadeset osam godina... Sve je dobro, sve je od boga, ali, čini mi se, kad bih se udala i po ceo dan sedela kod kuće, bilo bi još bolje. (Pauza) Ja bih volela muža.

TUZENBAH (Soljoniju): Baš govorite koješta, dosadilo mi je da vas slušam. (Ulazi u salon) Zaboravio sam da vam kažem. Danas će vam doći u posetu naš novi komandir baterije, Veršinin. (Seda za pijanino.)

OLGA: Lepo! Vrlo mi je milo.

IRINA: Je li star?

TUZENBAH: Ne, nije još. Najviše mu može biti četrdeset do četrdeset pet godina. (tiho svira) Izgleda - zgodan čovek. Glup nije, to je van svake sumnje. Samo mnogo govori.

IRINA: Interesantan čovek?

TUZENBAH: Jeste, prilično, samo ima ženu, taštu i dve devojčice. Uz to oženjen je po drugi put. Pravi posete i svuda govori da ima ženu i dve devojčice. I kod vas će to reći. Žena mu je nekako suluda, ima dugačku pletenicu kao devojka, govori samo nekakve visokoparne stvari, filozofira i često pokušava da

izvrši samoubistvo, očigledno za inat mužu. Ja bih odavno pobjegao od takve žene, ali on trpi i samo se žali.

SOLJONI (ulageći iz sale u salon s Čebutikinom) Jednom rukom dižem samo pud i po, a dvema pet, čak i šest pudova. Iz toga zaključujem da su dva čoveka jača od jednog ne dvostruko, nego trostruko, čak i više...

ČEBUTIKIN (čita novine) Protiv opadanja kose... dva zolotnika naftalina i pola flaše špiritusa... rastopiti i upotrebljavati svaki dan... (Beleži u notes) Da zabeležimo! (Soljoniju) Dakle, velim vam, flašica se začepi, a kroz čep se provuče staklena cevčica... Zatim uzmete malo najprostije, obične stipse...

IRINA: Ivane Romanoviču, dragi Ivane Romanoviču!

ČEBUTIKIN: Šta je, devojčice moja, radosti moja?

IRINA: Recite mi zašto sam danas tako srećna? Kao da jedrim, a nada mnom se pruža široko plavo nebo i lete velike bele ptice. Otkud to? Otkud?

ČEBUTIKIN (ljubeći joj obe ruke, nežno): Ptičice moja bela...

IRINA: Kad sam se jutros probudila, ustala i umila se, odjednom mi se učinilo da mi je sve jasno na ovom svetu i da ja znam kako treba živeti. Dragi Ivane Romanoviču, ja znam sve. Čovek treba da radi, da radi u znoju lica svoga, pa bio on ne znam šta, samo se u tome sastoji smisao i cilj njegova života, njegova sreća, njegovo oduševljenje. Kako je lepo biti radnik koji ustaje čim svane i tuca na ulici kamen, ili biti pastir, ili učitelj koji uči decu ili mašinovođa na železnici... Bože moj, ma ne samo biti čovek, bolje je biti vo, bolje je biti običan

konj, samo neka se radi, mnogo bolje nego biti mlada žena koja ustaje u podne, zatim pije u krevetu kafu, zatim se jedno dva sata oblači... O, kako je to strašno! Kad je vrućina, čovek ponekad tako ožedni kao što se meni prohtelo da radim. I ako ja ne budem rano ustajala i radila, otkazite mi svoje prijateljstvo, Ivane Romanoviču.

ČEBUTIKIN (nežno): Otkazaću, otkazaću...

OLGA: Otac nas je naučio da ustajemo u sedam sati. Sada se Irina budi u sedam i bar do devet leži i nešto razmišlja. A lice joj ozbiljno! (Smeje se)

IRINA: Ti si navikla da me gledaš kao devojčicu i tebi je čudno kad mi je ozbiljno lice. Meni je dvadeset godina!

TUZENBAH: Čežnja za radom, o bože moj, kako mi je ona poznata! Ja nisam radio nikad u životu. Rodio sam se u Petrogradu, hladnom i besposlenom, u porodici koja nikad nije znala za rad ni za ma kakve brige. Sećam se, kad bih dolazio kući iz vojne škole, lakej bi mi izuvao čizme, ja bih ga sećao za to vreme, a mati bi me gledala sa strahopoštovanjem i čudila bi se kad bi me drugi drukčije gledali. Mene su čuvali od rada. Samo teško da su uspeali da me sačuvaju, teško! Došlo je vreme, primiće nam se nešto ogromno, sprema se zdrava, jaka bura, ona dolazi, već je blizu i uskoro će oduvati s našeg društva lenjost, ravnodušnost, predubeđenje protiv rada, bolesnu dosadu. Ja ću raditi, a za kojih dvadeset pet do trideset godina radiće već svaki čovek. Svaki!

ČEBUTIKIN: Ja neću raditi.

TUZENBAH: Vi ste izuzetak.

SOLJONI: Za dvadeset pet godina vas više neće biti na svetu, hvala bogu. Kroz dve tri godine udariće vas kaplja i vi ćete opružiti papke ili ću ja planuti i sjuriti vam kuršum u glavu, anđele moj. (Vadi iz džepa flašicu parfema i prska se po grudima i rukama.)

ČEBUTIKIN (smeje se): A ja zbilja nikad ništa nisam radio. Otkako sam svršio univerzitet, prstom nisam makao, čak nisam pročitao nijednu knjigu, čitao sam samo novine... (Vadi iz džepa druge novine.) Eto... Znam iz novina da je postojao, recimo, Dobroljubov, a šta je sve pisao - ne znam... Bog bi ga znao... (Čuje se kako neko na donjem spratu udara u tavanicu.) Eto... Zovu me dole, neko mi je došao. Odmah ću se vratiti... Pričekajte... (Žurno izlazi raščešljavajući bradu.)

IRINA: On je nešto izmislio.

TUZENBAH: Sigurno. Otišao je sa svečanim izgledom lica, doneće vam neki poklon.

IRINA: Ala je to neugodno!

OLGA: Da, to je strašno. On uvek čini gluposti.

MAŠA: „Na igalu zelen hrast, a na hrastu zlatan lanac...”¹ A na hrastu zlatan lanac... (Ustaje i tiho pevuši.)

OLGA: Ti danas nisi raspoložena, Maša.

MAŠA (pevušeći, stavlja šešir na glavu)

OLGA: Kuda ćeš?

MAŠA: Kući.

IRINA: Čudnovato...

TUZENBAH: Otići s imendana!

MAŠA: Svejedno... Doći ću doveče. Zbogom, mila moja... (Ljubi Irinu) Želim ti još jedanput: budi zdrava, budi srećna. Nekad, dok je još otac bio živ, nama je o imendanima dolazilo svaki put po trideset-četrdeset oficira, bilo je bučno, a danas samo čovek i po i tiho je kao u pustinji... Idem ja... Danas sam neraspoločena, nešto sam tužna i ti nemoj da me slušaš. (Smejući se kroz suze.) Docnije ćemo razgovarati, a sad zbogom, mila moja, idem kud bilo.

IRINA (nezadovoljna): E baš si ti...

OLGA (kroz suze): Ja te razumem, Maša.

---

¹ Stihovi iz „Ruslana i LJudmile” od A. Puškina.

SOLJONI: Ako filozofira muškarac, to će biti filozofistika ili neka sofistika; ako pak filozofira žena ili dve žene, to će biti - povuci me za prst.

MAŠA: Šta hoćete time da kažete, strahovito strašni čoveče?

SOLJONI: Ništa. „Jadnik ne stiže da pisne, a medved ga već pritisne.”

Pauza.

MAŠA (Olgi, ljutito): Nemoj da sliniš!

Ulaze: Anfisa i Ferapont s tortom.

ANFISA: Ovamo, prijatelju. Uđi, čiste su ti noge. (Iri) Iz zemske uprave, od Protopopova, Mihaila Ivanoviča... pita.

IRINA: Hvala. Zahvali mu se. (Uzima tortu.)

FERAPONT: Šta ?

IRINA (glasnije): Zahvali mu se.

OLGA: Dado, daj mu pite. Feraponte, pođi, dobićeš tamo pite.

FERAPONT: Šta?

ANFISA: Hajdemo, prijatelju, Feraponte Spiridonoviču. Hajdemo... (Odlazi s Ferapontom.)

MAŠA: Ne volim ja Protopopova, tog Mihaila Potapoviča ili Ivanoviča. Njega ne treba pozivati.

IRINA: Ja ga nisam ni pozvala.

MAŠA: I dobro si učinila.

Ulazi Čebutikin, za njim jedan vojnik sa srebrnim samovarom; nastaje graja od iznenađenja i nezadovoljstva.

OLGA (pokriva lice rukama): Samovar! To je strašno! (Odlazi u salu, za sto.)

IRINA: Dragi Ivane Romanoviču, šta vi to radite!

TUZENBAH (smeje se): Ja sam vam rekao.

MAŠA: Ivane Romanoviču, vi prosto nemate stida!

ČEBUTIKIN: Mile moje, dobre moje, samo vas imam, vi ste mi najdraže što postoji na svetu. Meni će skoro šezdeset, ja sam starac, usamljen, bedan starac... U meni nema ničeg lepog osim ove ljubavi prema vama i da nije vas, ja već odavno ne bih živeo na svetu... (Iri) Mila moja, dete moje, ja vas poznajem od dana kad ste se rodili... nosio sam vas na rukama... voleo sam vašu pokojnu mamu...

IRINA: Ali zašto ovakvi skupoceni pokloni!

ČEBUTIKIN (kroz suze, ljutito): Skupoceni pokloni... Idite s milim bogom!

(Posilnom) Nosi samovar onamo... (Podražava Irinu.) Skupoceni pokloni...
Posilni nosi samovar u salu.

ANFISA (prolazi kroz salon): Mile moje, jedan nepoznati pukovnik. Već je skinuo šinjel, deco moja, dolazi ovamo. Irina, budi ljubazna prema njemu, učtiva... (Izlazeći) Vreme je već da se doručkuje... Gospode...

TUZENBAH: Sigurno Veršinin.

Ulazi Veršinin.

TUZENBAH: Potpukovnik Veršinin!

VERŠININ (Maši i Irini): Čast mi je da se predstavim: Veršinin. Milo mi je, vrlo mi je milo što sam, najzad, kod vas. Kakve ste sada! Ju! ju!

IRINA: Izvolte sestii! Nama je vrlo milo.

VERŠININ (veselo): Kako se radujem, kako se radujem! Ali vas ima tri sestre. Sećam se tri devojjčice. Lica se više ne sećam, ali da je vaš otac, pukovnik Prozorov, imao tri male devojjčice, toga se vrlo dobro sećam, video sam svojim očima. Kako prolazi vreme! Eh, eh, kako prolazi vreme!

TUZENBAH: Aleksandar Ignjatijevič je došao iz Moskve.

IRINA: Iz Moskve? Vi ste došli iz Moskve?

VERŠININ: Da, odande. Vaš pokojni otac bio je tamo komandir baterije, a ja

sam bio oficir u istoj brigadi. (Maši) A vašeg lica se nešto malo sećam, čini mi se.

MAŠA: A ja se vas ne sećam.

IRINA: Olja! Olja! (Viče u salu) Olja, dođi ovamo!

Olja ulazi iz sale u salon.

IRINA: Znaš, potpukovnik Veršinin je došao iz Moskve.

VERŠININ: Vi ste, dakle, Olga Sergejevna, najstarija... A vi ste Marija... A vi Irina, najmlađa...

OLGA: Vi ste iz Moskve?

VERŠININ: Da. Školovao sam se u Moskvi i stupio u službu u Moskvi, dugo sam tamo služio, najzad sam ovde dobio bateriju - i prešao ovamo, kao što vidite. Ja se vas zapravo ne sećam, sećam se da ste bile tri sestre. Vaš otac mi je ostao u sećanju; kad zatvorim oči, vidim ga kao živog. A ja sam u Moskvi dolazio u vašu kuću...

OLGA: Meni se činilo da se sećam sviju, a eto...

VERŠININ: Ja se zovem Aleksandar Ignjatijevič...

IRINA: Aleksandre Ignjatijeviču, vi ste iz Moskve... Ala je to iznenađenje!

OLGA: I mi se selimo u Moskvu.

IRINA: Nameravamo, na jesen bićemo već tamo. Naše rodno mesto, tamo smo se rodile... U Staroj basmanskoj ulici.

Obe se smeju od radosti.

MAŠA: Iznenada sretosmo zemljaka. (Živo) Sad sam se setila! Sećaš se, Olja, kod nas se govorilo: „zaljubljeni major”. Vi ste onda bili poručnik i bili ste u nekog zaljubljeni; svi su vas dirali i zvali, ne znam zašto, majorom...

VERŠININ (smeje se): Tako je, tako je... Zaljubljeni major, sasvim tačno...

MAŠA: Onda ste imali samo brkove... O, kako ste ostareli! (Kroz suze) Kako ste ostareli!

VERŠININ: Da, kad su me zvali zaljubljenim majorom, bio sam još mlad, bio sam zaljubljen. Sad je druga stvar.

OLGA: Ali vi još nemate nijedne sede dlake. Vi ste ostareli, ali još niste stari.

VERŠININ: Ipak sam već u četrdeset i trećoj godini. Jeste li već odavno otišli iz Moskve?

IRINA: Pre jedanaest godina. Šta ti je, Maša, što plačeš, ludice... (Kroz suze) I ja ću zaplakati...

MAŠA: Nije mi ništa. A u kojoj ste ulici stanovali?

VERŠININ: U Staroj basmanskoj.

OLGA: I mi smo tamo...

VERŠININ: Jedno vreme sam živeo u Nemačkoj ulici. Iz Nemačke ulice odlazio sam u Crvene kasarne. Tamo usput ima jedan mračan most, pod mostom šušti voda. Usamljenog čoveka tamo uvek obuzima seta. (Pauza) A kakva je ovde široka, kakva bogata reka! Divna reka!

OLGA: Da, samo je hladno. Ovde je hladno i ima komaraca.

VERŠININ: Ta šta kažete! Ovde je tako zdrava, lepa, slovenska klima. Šuma, reke... i ovde ima breza. Mile, skromne breze, ja ih od sveg drveća najviše volim. Lepo je ovde živeti. Samo je čudno što je železnička stanica dvadeset vrsta od varoši... I niko ne zna zašto je to tako.

SOLJONI: A ja znam zašto je to tako. (Svi ga gdedaju.) Evo zašto: da je stanica blizu, ne bi bila daleko, a kad je daleko, znači da nije blizu. Neugodno ćutanje.

TUZENBAH: Baš je šaljivčina Vasilije Vasiljevič.

OLGA: Sad sam se i ja setila vas. Sećam se.

VERŠININ: Ja sam poznao vašu majku.

ČEBUTIKIN: Dobra je bila, bog da joj dušu prosti.

IRINA: Mama je u Moskvi sahranjena.

OLGA: U Novodevojačkom manastiru...

MAŠA: Zamislite, ja već počinjem da zaboravljam njeno lice. Tako se i nas neće sećati. Zaboraviće nas.

VERŠININ: Da. Zaboraviće. Tako nam je suđeno, šta da se radi. Ono što nam se čini ozbiljnim, značajnim, neobično važnim - vremenom će biti zaboravljeno ili će izgledati beznačajnim. (Pauza) I zanimljivo je to što sada nikako ne možemo znati šta će se upravo smatrati uzvišenim, važnim, a šta jadnim i smešnim. Zar nije otkriće Kopernikovo ili, recimo, Kolumbovo u prvo vreme izgledalo nepotrebno i smešno, a nekakva obična budalaština, koju je napisao neki ludak, izgledala kao istina? I može se desiti da će naš sadašnji život, s kojim se mi mirimo, vremenom izgledati čudnovat, neugodan, glup, nedovoljno čist, možda čak i grešan...

TUZENBAH: Ko zna? A možda će naš život nazvati uzvišenim i spominjati ga s poštovanjem. Sad nema mučilišta, nema smrtne kazne, najezdi, pa ipak toliko ima patnje!

SOLJONI (tankim glasom): Pi, pi, pi! Baronu ne moraš dati da jede, samo ga pusti da filozofira.

TUZENBAH: Vasilije Vasiljeviču, molim vas da me ostavite na miru. (Seda na drugo mesto.) To je već, najzad, dosadno.

SOLJONI (tankim glasom): Pi, pi, pi...

TUZENBAH (Veršininu): Patnje koje se sada mogu videti - a tako ih je mnogo! - svedoče ipak o izvesnoj moralnoj visini koju je društvo već postiglo...

VERŠININ: Da, da, naravno.

ČEBUTIKIN: Vi ste maločas rekli, barone, da će naš život nazvati uzvišenim; ali ljudi su ipak niski... (Ustaje) Pogledajte kako sam ja nizak. To se radi moje utehe mora govoriti da je moj život uzvišen, pojmljiva stvar.

Iza pozornice neko svira na violini.

MAŠA: To Andrej svira, naš brat.

IRINA: On nam je naučnik. Sigurno će postati profesor univerzieta. Tata je bio oficir, a njegov sin je izabrao sebi naučnu karijeru.

MAŠA: Po tatinoj želji.

OLGA: Mi smo mu danas pojele dušu. On je, izgleda, malo zaljubljen.

IRINA: U jednu ovdašnju gospođicu. Danas će ona doći k nama po svoj prilici.

MAŠA: Ah, kako se ona oblači! Ne samo ružno, nemoderno, nego prosto bedno. Nekakva čudna, drečeća, žuta suknja s nekim neukusnim resama i crvena bluzica. A obrazi tako brižljivo oprani! Andrej nije zaljubljen - ja to ne mogu pretpostaviti, ipak on ima ukusa, nego samo onako, draži nas, tera šegu. Sinoć sam čula da se ona udaje za Protopopova, predsednika ovdašnje zemske uprave. To bi bilo dobro... (Na vrata sa strane.) Andreju, hodi ovamo! Dragi moj, samo za časak!

Ulazi Andrej.

OLGA: To je moj brat, Andrej Sergejevič.

VERŠININ: Veršinin.

ANDREJ: Prozorov. (Briše oznojeno lice.) Došli ste kod nas za komandira baterije?

OLGA: Zamisli, Aleksandar Ignjatijevič dolazi iz Moskve.

ANDREJ: Je l' te? E pa čestitam, sad vam moje sestrice neće dati mira.

VERŠININ: Ja sam već stigao da dosadim vašim sestrama.

IRINA: Pogledajte kakav mi je ram za fotografiju poklonio danas Andrej!
(Pokazuje ram) To je on sam napravio.

VERŠININ (posmatra ram i ne zna šta bi rekao): Da... lepa stvar...

IRINA: I onaj ram, tamo nad pijaninom, on je napravio.
Andrej odmahne rukom i pođe.

OLGA: On nam je naučnik, i svira na violini i izrađuje od drveta razne stvarčice, jednom rečju, majstor za sve. Andreju, nemoj da ideš. To je njegov manir, uvek odlazi. Hodi ovamo!

Maša i Irina uzimaju ga pod ruku, i smejući se, vode natrag.

MAŠA: Dođi, dođi!

ANDREJ: Ostavite me, molim vas.

MAŠA: Baš je smešan! Aleksandra Ignjatijeviča zvali su u svoje vreme zaljubljenim majorom, a on se nimalo nije ljutio.

VERŠININ: Nimalo!

MAŠA: A ja hoću da te zovem: zaljubljeni violinista!

IRINA: Ili zaljubljeni profesor!

OLGA: On je zaljubljen! Andrjuša je zaljubljen!

IRINA (pljeskajući): Bravo, bravo! Bis! Andrjuša je zaljubljen!

ČEBUTIKIN (prilazi Andreju odostrag i obuhvata ga obema rukama oko struka): „Samo radi ljubavi priroda nas stvori! (Smeje se; on stalno drži novine.)

ANDREJ: De, dosta, dosta... (Briše lice) Cele noći nisam spavao i sad mi nešto nije dobro, što se kaže. Čitao sam do četiri, zatim sam legao, ali nisam mogao da spavam. Razmišljao sam o ovom, o onom, kad ono - rana zora, sunce prosto upada u spavaću sobu. Hoću preko leta, dok sam ovde, da prevedem jednu knjigu s engleskog.

VERŠININ: A vi znate engleski?

ANDREJ: Da. Otac, bog da mu dušu prosti, prosto nas je ugnjetavao želeći da nas vaspita. To je smešno i glupo, pa ipak treba priznati da sam posle njegove smrti počeo da se gojim, i eto - za godinu dana sam se ugojio kao da se moje

telo oslobodilo pritiska. Zahvaljujući ocu, ja i moje sestre znamo francuski, nemački i engleski, a Irina još zna italijanski. Ali koliko nas je to stalo!

MAŠA: U ovoj varoši znati tri jezika - to je suvišan luksuz. Čak nije ni luksuz, nego nepotrebni dodatak, tako nešto kao šesti prst. Mi znamo mnogo suvišnih stvari.

VERŠININ: Eto ti sad! (Smeje se) Znete mnogo suvišnih stvari! Meni se čini da nema i ne može biti tako dosadne i sumorne varoši u kojoj ne bi bilo potrebe za pametnim, obrazovanim čovekom. Recimo da između stotine hiljada stanovnika ove varoši, koja je, istina, zaostala i gruba, takvih osoba kao što ste vi - ima samo tri. Po sebi se razume, vi nećete moći pobediti neprosvećenu masu koja vas opkoljava; u toku vašeg života, malo pomalo, vi ćete morati popustiti i izgubiti se u gomili od sto hiljada, vas će život progutati, ali vi nećete nestati, nećete ostati bez uticaja; takvih kao vi posle vas će se pojaviti, možda, šest, zatim dvanaest i tako dalje, dok najzad ovakvi kao vi ne postanu većinom. Kroz dvesta ili trista godina život na zemlji će postati neobično lep, izvanredan. Čoveku je potreban takav život, i ako ga zasad nema, čovek mora da ga predoseća, da čeka, da sanja, da se sprema za nj, on zato mora da vidi i da zna više nego što su videli i znali njegov deda i njegov otac. (Smeje se) A vi se žalite da znate mnogo suvišnih stvari.

MAŠA (skida šešir): Ostaću da doručkujem.

IRINA (uzdiše): Zbilja, vredelo bi zapisati sve ovo...

Andreja nema, on je neprimetno izišao.

TUZENBAH: Kroz mnogo godina, kao što kažete, život na zemlji će biti lep,

izvanredan. To je istina. Ali da bi čovek mogao učestvovati u njemu i sada, makar izdaleka, treba da se sprema za nj, treba da radi.

VERŠININ (ustaje): Tako je. A koliko je kod vas cveća! (Gleda levo desno) I stan je divan! Zavidim vam! A ja sam se celog života mučio po malim stanovima sa dve stolice, s jednim divanom i pećima koje se večito puše. Meni je u životu nedostajalo baš ovakvog cveća... (Trlja ruke.) Eh! Šta ćeš!

TUZENBAH: Da, treba raditi. Vi ćete sigurno pomisliti: pao Švaba u sentimentalnost. Ali ja sam Rus, časnu reč, i nemački čak i ne znam. Otac mi je pravoslavni...

Pauza.

VERŠININ (šeta se po pozornici): Ja često mislim: kako bi bilo da čovek započne život iznova, a uz to svesno? Kad bi jedan život, onaj koji je čovek već proživeo, bio, što bi se reklo, samo kao koncept, a drugi - kao čisto prepisan sastav! Onda bi se, mislim, svako od nas trudio pre svega da ne ponavlja samog sebe, bar bi stvorio za sebe drukčiju atmosferu života, udesio bi sebi evo ovakav stan sa cvećem, s puno svetlosti... Ja imam ženu, dve devojčice, sem toga žena mi je bolesna gospođa i tako dalje i tako dalje; a kad bih počeo život ispočetka, ja se ne bih ženio... Ne, ne!

Ulazi Kuligin u fraku od uniforme.

KULIGIN (prilazi Irini): Draga sestro, dopusti da ti čestitam imendan i da ti poželim iskreno, od sveg srca, zdravlja i sve ono što se može poželeti devojci tvojih godina. I zatim dopusti da ti poklonim ovu knjigu. (Pruža joj knjigu) Istorija naše gimnazije za pedeset godina, koju sam ja napisao. Neznatna knjiga, napisana u dokolici, ali je ipak pročitaj. Dobar dan, gospodo! (Veršininu)

Kuligin, profesor ovdašnje gimnazije. Viši savetnik. (Iрини) U ovoj knjizi naći ćeš spisak sviju koji su maturirali u našoj gimnaziji za ovih pedeset godina. Feci quod potui, faciant meliora potentes. (Ljubi Mašu.)

IRINA: Ali o Uskrsu ti si mi već poklonio ovu knjigu.

KULIGIN (smeje se): Nemoguće! Onda mi je vrati ili bolje - daj pukovniku. Uzmite, pukovniče. Možda ćete kojom zgodom pročitati iz dosade.

VERŠININ: Hvala vam. (Sprema se da ide.) Neobično se radujem što sam se upoznao...

OLGA: Vi odlazite? Ne, ne!

IRINA: Ostaćete kod nas na doručku. Molim vas.

OLGA: Molim vas!

VERŠININ (klanja se): Ja sam, izgleda, došao na imendan. Oprostite, nisam znao, nisam vam ni čestitao... (Odlazi s Olgom u salu.)

KULIGIN: Danas je, gospodo, nedelja, dan odmora, zato odmarajmo se, veselimo se, svako prema svom uzrastu i položaju. Čilime treba dići preko leta i skloniti do zime... Praškom za bube ili naftalinom... Rimljani su bili zdravi, jer su znali da rade, a znali su i da se odmaraju, kod njih je bila mens sana in corpore sano. Njihov život je imao određene forme. Naš direktor kaže: glavno je u svakom životu - njegova forma... Što gubi svoju formu, tome je kraj - i za naš svakidašnji život vredi to isto. (Uzima Mašu oko struka, smejući se.) Maša me

voli. Moja me žena voli. I zavese treba takođe s ćilimima... Danas sam veseo, odlično sam raspoložen. Maša, danas u četiri sata idemo kod direktora. Priređujemo izlet nastavnika zajedno s njihovim porodicama.

MAŠA: Ja ne idem.

KULIGIN (ožalošćen): Mila Maša, zašto?

MAŠA: Razgovaraćemo docnije. (Ljutito) Dobro, idem, samo me ostavi na miru, molim te... (Pođe)

KULIGIN: A zatim ćemo provesti večer kod direktora. I pored toga što je bolestan, on se trudi da pre svega bude društven čovek. Sjajna, svetla ličnost. Divan čovek. Juče posle sednice rekao mi je: „Umoran sam, Fjodore Iliču! Umoran sam!” (Gleda na zidni časovnik, zatim na svoj sat.) Vaš sat ide napred sedam minuta. Da, veli, umoran sam!
Iza pozornice neko svira na violini.

OLGA: Gospodo, molim vas, izvolte na doručak! Imamo pitu!

KULIGIN: Ah, mila moja Olga, mila moja. Juče sam radio od jutra do jedanaest sati uveče, zamorio sam se i danas se osećam srećnim. (Odlazi u salu za sto.)
Mila moja...

ČEBUTIKIN (stavlja novine u džep, češlja bradu): Imate pitu? Sjajno!

MAŠA (Čebutikinu, strogo): Samo pazite: da niste ništa danas pili. Čujete?
Vama piće škodi.

ČEBUTIKIN: Glete molim vas! To me je već prošlo. Ima već dve godine kako se nisam zapio. (Nestrpljivo) E, draga moja, zar nije svejedno!

MAŠA: Pa ipak da se niste usudili da pijete! Da se niste usudili! (Ljutito, ali tako da ne čuje muž) Opet, dođavola, moram da se dosađujem celo večer kod direktora!

TUZENBAH: Ja na vašem mestu ne bih otišao... Vrlo jednostavno.

ČEBUTIKIN: Nemojte ići, dušo moja.

MAŠA: Da, nemojte ići... Ovaj prokleti, nesnosni život... (Odlazi u salu.)

ČEBUTIKIN (ide za njom): Dede!

SOLJONI (prolazeći u salu): Pi, pi, pi...

TUZENBAH: Dosta, Vasilije Vasiljeviču. Prestanite!

SOLJONI: Pi, pi, pi...

KULIGIN (veselo): U vaše zdravlje, pukovniče! Ja sam pedagog i ovde sam u kući domaći čovek, Mašin muž... Ona je dobra, vrlo dobra...

VERŠININ: Ja ću malo od one mrke rakije... (Pije) U vaše zdravlje! (Olgi) Meni je tako lepo kod vas!...

U salonu ostaju samo Irina i Tuzenbah.

IRINA: Maša je danas nešto neraspoložena. Ona se udala od osamnaest godina, onda je on njoj izgledao najpametniji čovek. A sad je drukčije. On je najduševniji, ali nije najpametniji.

OLGA (nestrpljivo): Andreju, dođi već jednom!

ANDREJ (iza pozornice): Odmah! (Izlazi i ide za sto.)

TUZENBAH: O čemu mislite?

IRINA: Onako. Ne volim tog vašeg Soljonija i bojim ga se. On govori same gluposti...

TUZENBAH: Čudan je to čovek! I žao mi ga je i krivo mi je na njega, ali više mi ga je žao. Rekao bih da je stidljiv... Kad sam nasamo s njim, on zna biti vrlo pametan i mek, a u društvu je grub čovek, megdancija. Ne idite, neka najpre svi posedaju za sto. Pustite me da ostanem pored vas. O čemu mislite? (Pauza)
Vama je dvadeset godina, ja još pisam navršio trideset. Koliko je još godina pred nama, dugi, dugi niz dana ispunjenih mojom ljubavlju prema vama...

IRINA: Nikolaju Lavoviču, ne govorite mi o ljubavi.

TUZENBAH (ne slušajući je): Ja osećam strasnu žeđ za životom, za borbom, za radom, i ta mi se žeđ u duši slila s ljubavlju prema vama, Irina, a vi ste uz to još tako lepi, i život mi izgleda tako lep! O čemu mislite?

IRINA: Vi velite: život je lep. Da, ali ako nam on samo tako izgleda! Za nas, tri sestre, život nije bio lep, on nas je gušio kao korov... Teku mi suze... To ne

valja... (Brzo briše suze, smeši se.) Treba raditi, raditi. Zato smo tužne i zato gledamo na život tako mračno, jer ne poznajemo rad. Mi smo rođene od ljudi koji su prezirali rad.

Ulazi Natalija Ivanovna; ona je u ružičastoj haljini sa zelenim pojasom.

NATAŠA: Oni već sedaju za doručak... Ja sam zakasnila... (U prolazu se ogleda u ogledalu, namešta kosu.) Rekla bih da sam dosta dobro očešljana... (Spazivši Irinu) Mila Irina Sergejevna, čestitam vam! (Ljubi je snažno i dugo.) Kod vas je mnogo gostiju, mene je, boga mi, stid... Dobar dan, barone!

OLGA: (ulazeći u salon): A, evo i Natalije Ivanovne. Dobar dan, mila moja! Ljube se.

NATAŠA: Srećan vam sestrin imendan! Kod vas je tako veliko društvo, ja sam se strašno zbunila...

OLGA: Ta nemojte, sve su to naši. (Polako, uplašeno.) Imate zeleni pojas! Mila moja, to ne valja!

NATAŠA: Neki rđav znak?

OLGA: Ne, nego prosto se ne slaže... i nekako čudno izgleda...

NATAŠA (plačnim glasom): Je l' te? Ali on nije zelen, on je više zagasit. (Ulazi s Olgom u salu.)

U sali već sedaju za doručak; u salonu nema nikog.

KULIGIN: Želim ti, Irina, dobrog mladoženju. Vreme je da se udaš.

ČEBUTIKIN: Natalija Ivanovna, i vama želim duvegiju.

KULIGIN: Natalija Ivanovna već ga ima.

MAŠA (kuca viljuškom po tanjiru): Popiću i ja čašicu rakije! Eh, živote medeni, kud ode june, neka ide i uže!

KULIGIN: Ponašaj se tako da zaslužuješ tri minus iz vladanja.

VERŠININ: A rakija je vrlo ukusna. S čim je pravljena?

SOLJONI: S bubašvabama.

IRINA (plačnim glasom): Fuj! Fuj! Kako gadno!

OLGA: Za večeru ćemo imati ćureće pečenje i slatku pitu s jabukama. Hvala bogu, danas sam ceo dan kod kuće, i uveče sam - kod kuće... Gospodo, dođite doveče...

VERŠININ: Dopustite i meni da dođem!

IRINA: Izvolite.

NATAŠA: Kod njih možete bez ustručavanja.

ČEBUTIKIN: „Samo radi ljubavi priroda nas stvori.” (Smeje se.)

ANDREJ (ljutito): Prestanite, gospodo! Kako vam ne dosadi?

Ulaze Fedotik i Rode s velikom korpom cveća.

FEDOTIK: A oni već doručkuju.

RODE (glasno, vrskaajući): Doručkuju? Da, već doručkuju...

FEDOTIK: Stani malo! (Snima fotografskim aparatom.) Jedan! Čekaj još malo... (Pravi drugi snimak.) Dva! Sad je gotovo.

Uzimaju korpu i ulaze u salu gde ih bučno dočekuju.

RODE (glasno): Čestitam, želim vam sve najbolje! Vreme je danas divno, prosto veličanstveno. Celo jutro sam šetao s gimnazistima. Ja predajem u gimnaziji gimnastiku...

FEDOTIK: Možete da se krećete, Irina Sergejevna, možete slobodno! (Pravi snimak) Vi ste danas interesantni. (Vada iz džepa zvrčku) Evo jedne zvrčke...
Divan zvuk...

IRINA: Baš je lepa!

MAŠA: „Na igalu zelen hrast, a na hrastu zlatan lanac...” A na hrastu zlatan lanac... (Plačno) Ama zašto ja to govorim. Stalno mi se vrti u glavi ta rečenica još od jutros...

KULIGIN: Trinaestoro za stolom!

RODE (glasno): Gospodo, zar vi pripisujete neku važnost predrasudama?
Smeh.

KULIGIN: Ako je trinaestoro za stolom, znači da tu ima zaljubljenih. Da niste vi, Ivane Romanoviču, ne daj bože...
Smeh.

ČEBUTIKIN: Ja sam stari grešnik, ali zašto se zbunila Natalija Ivanovna, to nikako ne mogu da razumem.
Glasan smeh; Nataša istrči iz sale u salon, za njom Andrej.

ANDREJ: Pustite ih, ne obraćajte pažnje! Čekajte... stanite, molim vas...

NATAŠA: Stid me je... Ja ne znam šta se to sa mnom zbiva, a oni mi se rugaju. To što sam se sad digla od stola nije pristojno, ali ja ne mogu... ne mogu...
(Pokriva lice rukama.)

ANDREJ: Draga moja, molim vas, preklinjem vas, nemojte se uzbuđivati. Uveravam vas, oni se šale, oni vam žele dobro. Draga moja, moja dobra, oni su svi dobri, duševni ljudi i vole mene i vas. Dođite ovamo kod prozora, ovde nas neće videti. (Osvrće se.)

NATAŠA . Ja nisam navikla da budem u društvu!

ANDREJ: O, mladosti, čarobna, divna mladosti! Moja draga, moja dobra, ne uzbuđujte se tako!... Verujte mi, verujte... Meni je tako lepo, duša mi je puna ljubavi, oduševljenja... O, oni nas ne vide! Ne vide! Zašto, zašto sam vas zavoleo, kad sam vas zavoleo - o, ništa ne znam. Draga moja, dobra, čista,

budite moja žena! Ja vas volim, volim... kao nikad nikoga... (Poljubac)

Dva oficira ulaze, i ugledavši zagrljeni par, zastaju iznenađeni. Zavesa

DRUGI ČIN

Dekor iz prvog čina. Osam sati uveče. Iza pozornice, na ulici, neko jedva čujno svira na harmonici. Nema svetlosti. Ulazi Natalija Ivanovna u domaćoj haljini, sa svećom; ide i zastaje pred vratima koja vode u Andrejevu sobu.

NATAŠA: Andrijuša, šta radiš? Čitaš? Ništa, ja samo onako... (Polazi, otvara druga vrata, zaviri unutra i opet ih zatvara.) Da nisu ostavili svetlost?...

ANDREJ (ulazi s knjigom u ruci): Šta je, Nataša?

NATAŠA: Gledam da nisu gde ostavili svetlost... Sada su poklade, posluga ne zna šta radi, stalno moraš paziti da se što ne desi. Noćas u ponoć prolazim kroz trpezariju, a kad tamo - gori sveća. Ko ju je zapalio - nikako nisam mogla da saznam. (Spušta sveću na sto.) Koliko je sati?

ANDREJ (gleda na sat): Osam i četvrt.

NATAŠA: A Olge i Irine još nikako nema. Nisu došle. Stalno rade, sirotice. Olga je u školi na sednici, Irina na telegrafu... (Uzdiše) Jutros kažem tvojoj sestri: „Štedi sebe, Irina, dušo moja.” Neće ni da čuje. Osam i četvrt, veliš? Bojim se, Bobi nešto nije dobro. Zašto je tako hladan? Juče je imao temperaturu, a danas je potpuno hladan. Ja se tako bojim!

ANDREJ: Nije to ništa, Nataša. Mali je zdrav.

NATAŠA: Pa ipak bolje je da drži dijetu. Bojim se. I večeras, posle devet, doći će nam, vele, maske; bolje je da ne dolaze, Andrijuša.

ANDREJ: Ne znam šta da ti kažem. Pozvali smo ih.

NATAŠA: Jutros se mali probudio, gleda me i odjednom se nasmeši; znači da me je poznao. „Bobo, velim, dobro jutro! Dobro jutro, mili moj!” A on se smeje. Deca razumeju, vrlo dobro razumeju. Dakle, Andrijuša, ja ću reći da ne puštaju maske.

ANDREJ (neodlučno): Kako sestre kažu. One su tu gazde.

NATAŠA: I one će narediti, ja ću im reći. One su dobre... (Polazi) Za večeru sam naredila kiselo mleko. Doktor kaže da treba da jedeš samo kiselo mleko, inače nećeš smrštati. (Zastaje) Boba je hladan. Bojim se da mu je, možda, hladno u njegovoj sobi. Trebalo bi ga, bar dok ne dođe toplo vreme, smestiti u neku drugu sobu. Na primer, Irinina soba je taman za dete: i suva je i ceo dan ima sunca. Treba joj reći, ona će zasad moći s Olgom u istoj sobi... i onako danju nije nikad kod kuće, samo noći... (Pauza) Andrijuša, zašto ćutiš?

ANDREJ: Tako, mislim nešto... A i šta ima da se govori...

NATAŠA: Da... Nešto sam ti još htela reći... A, da... Došao je Ferapont iz kancelarije, tebe traži.

ANDREJ (zeva): Zovi ga.

Nataša izlazi; Andrej, nagnuvši se prema sveći koju je ona zaboravila, čita knjigu. Ulazi Ferapont; on je u starom iznošenom kalutu, s podignutom jakom, povezanih ušiju.

ANDREJ: Zdravo, prijatelju. Šta ima novo?

FERAPONT: Predsednik je poslao knjigu i neki akt... Evo... (Pružna knjigu i jedan koverat.)

ANDREJ: Hvala. U redu. Što si došao tako dockan? Već je prošlo osam.

FERAPONT: Šta?

ANDREJ (glasnije): Velim, dockan si došao, prošlo je osam.

FERAPONT: Tako je. Došao sam kod vas još za videla, ali me nisu puštali. Gospodin je, vele, zauzet. Šta ću kad je zauzet, meni se ne žuri. (Misleći da ga Andrej nešto pita.) Šta?

ANDREJ: Ništa. (Pregleda knjigu) Sutra je petak, kancelarija ne radi, ali ja ću ipak doći... radiću. Kod kuće mi je dosadno... (Pauza) Dragi moj deda, kako se čudno menja život, kako nas on vara! Danas u dokolici, iz dosade, uzeo sam u ruke ovu knjigu - stara univerzitetska predavanja i dođe mi smešno... Bože moj, ja sam sekretar zemske uprave, one uprave gde je predsednik Protopopov, ja sam sekretar i najviše čemu se mogu nadati - to je da postanem član zemske uprave! Ja da postanem član ovdašnje zemske uprave, ja koji sanjam svake noći

da sam profesor Moskovskog univerziteta, čuveni naučnik kojim se ponosi ruska zemlja!

FERAPONT: Ne znam ja to... Slabo čujem...

ANDREJ: Da ti čuješ kako valja, ja možda ne bih ni govorio s tobom. Meni je potrebno da govorim s nekim, a žena me ne razume, sestara se bojim, ne znam zašto, bojim se da će me ismejati, postideti... Ja ne pijem, kafane ne volim, ali s kakvim zadovoljstvom bih posedeo sada u Moskvi kod Testova ili u Velikoj moskovskoj, moj dragi.

FERAPONT: Au Moskvi, onomad je u kancelariji pričao jedan liferant, neki trgovci jeli palačinke; jedan što je pojeo četrdeset komada, kažu, umro. Četrdeset ili pedeset. Ne sećam se.

ANDREJ: Sediš u Moskvi, u restoranu, u velikoj sali, nikoga ne poznaješ niti tebe iko poznaje, pa ipak se ne osećaš stranim... A ovde svakoga poznaješ i tebe svako poznaje, a opet si stran, stran... Stran i usamljen.

FERAPONT: Šta? (Pauza) A isti taj liferant je pričao - možda i laže - da je preko cele Moskve tobože napeto jedno uže...

ANDREJ: Zašto?

FERAPONT: To ne znam. Liferant je pričao.

ANDREJ: Gluposti. (Čita knjigu): Jesi li kad bio u Moskvi?

FERAPONT (posle pauze): Nisam. Nije mi dao bog. (Pauza) Mogu li da idem?

ANDREJ: Možeš. Da si mi zdravo. (Ferapont izlazi.) Da si mi zdravo. (Čitajući) Sutra izjutra dođi, uzećeš ova akta... Hajde idi... (Pauza) Otišao je. (Neko zvoni) Da, brige... (Proteže se i polako odlazi u svoju sobu.)

Iza pozornice peva dadilja uspavljujući dete. Ulaze Maša i Veršinin. Dok oni razgovaraju, u sali sobarica pali lampu i sveće.

MAŠA: Ne znam. (Pauza) Ne znam. Naravno, navika mnogo znači. Posle očeve smrti, na primer, dugo se nismo mogli naviknuti na to da više nemamo posilne. Ali i bez obzira na naviku, čini mi se da u meni prosto govori pravičnost. Možda u drugim mestima i nije tako, ali u našem gradu najpošteniji, najplemenitiji i najvaspitaniji ljudi - to su oficiri.

VERŠININ: Žedan sam. Pio bih čaja.

MAŠA (gleda na sat): Skoro će doneti. Udali su me kad mi je bilo osamnaest godina i ja sam se bojala svog muža zato što je bio profesor, a ja sam tek maturirala. On mi je onda izgledao strašno učen, pametan i dostojanstven. A sad više nije tako, na žalost.

VERŠININ: Da... tako je...

MAŠA: O mužu ne govorim, na njega sam se navikla, ali među civilima uopšte ima tako mnogo grubih, neljubaznih, nevaspitanih ljudi. Mene revoltira, vređa grubost, ja patim kad vidim da je čovek nedovoljno fin, nedovoljno mek,

ljubazan. Kad mi se desi da sam u društvu nastavnika, drugova moga muža, ja prosto patim.

VERŠININ: Da... A meni se čini da je svejedno - da li je civil ili oficir; svi su podjednako neinteresantni, bar u ovom gradu. Svejedno! Ako slušate ovdašnjeg intelektualca, civila ili oficira, čućete da se izmučio sa ženom, izmučio s kućom, izmučio s imanjem, izmučio s konjem... Rusu je u najvećoj meri svojstven uzvišeni način mišljenja, ali, recite, zašto on u životu ne doseže u visinu? Zašto?

MAŠA: Zašto?

VERŠININ: Zašto se on izmučio s decom, izmučio sa ženom? I zašto su se žena i deca izmučili s njim?

MAŠA: Vi ste danas neraspoloženi.

VERŠININ: Možda. Danas nisam ručao, ništa nisam okusio od jutros. Jedna kći mi je malo bolesna, a kad su mi devojčice bolesne, obuzima me neki nemir, grize me savest što one imaju takvu majku. O, da ste je videli danas! Kakva je to ništarija! Počeli smo da se svađamo od sedam ujutru, a u devet sam zalupio vratima i otišao od kuće. (Pauza) Ja nikad ne govorim o tome i čudna stvar - žalim se samo vama. (Ljubi joj ruke.) Ne ljutite se na mene. Osim vas, ja nikoga, nikoga nemam...

Pauza.

MAŠA: Kako huji u peći. Kod nas je pred očevu smrt hujalo u dimnjaku. Isto ovako.

VERŠININ: Jeste li sujeverni?

MAŠA: Da.

VERŠININ: To je čudno. (Ljubi joj ruku.) Vi ste čarobna, divna žena. Čarobna, divna! Ovde je mrak, ali ja vidim sjaj vaših očiju.

MAŠA (seda na drugu stolicu): Ovde je više svetlosti...

VERŠININ: Ja volim, volim, volim... Volim vaše oči, vaše pokrete, koje često sanjam... Čarobna, divna ženo!

MAŠA (smeje se tiho): Kad ovako sa mnom govorite, ja se, ne znam zašto, smejem, iako me je strah. Ne ponavljajte, molim vas... (Tiho) A uostalom, govorite, meni je svejedno. (Pokriva lice rukama.) Meni je svejedno. Neko dolazi ovamo, govorite o nečem drugom...

Irina i Tuzenbah ulaze kroz salu.

TUZENBAH: Ja imam trostruko prezime. Zovem se baron Tuzenbah Krone Altšauer, ali sam Rus, pravoslavne vere, kao i vi. Nemačkog je kod mene ostalo malo, možda samo strpljivost, tvrdoglavost s kojom vam dosađujem. Ja vas pratim svako veče.

IRINA: Kako sam umorna!

TUZENBAH: Ja ću svaki dan dolaziti na telegraf i pratiti vas kući, činiću to deset, dvadeset godina, dok me ne oterate... (Spazivši Mašu i Veršinina, radosno.) To ste vi? Dobro veče!

IRINA: Eto i mene, najzad, kod kuće. (Maši) Maločas je dolazila jedna gospođa, telegrafiše svome bratu u Saratov da joj je danas umro sin i nikako ne može da se seti adrese. Tako je i poslala bez adrese, prosto u Saratov. Plače. A ja sam, bez ikakva razloga, grubo ispala prema njoj. „Ja, velim, nemam vremena.” Tako je to glupo ispalo. Večeras će nam doći maske.

MAŠA: Da.

IRINA (seda u fotelju): Da se odmorim. Umorna sam.

TUZENBAH (smešeći se): Kad se vraćate s posla, izgledate tako mladi, tako nesrećni.

Pauza.

IRINA: Umorna sam. Ne, ja ne volim telegraf, ne volim.

MAŠA: Ti si smršala... (Zvižduće) I podmladila se i licem ličiš na dečka.

TUZENBAH: To je zbog frizure.

IRINA: Moram potražiti neki drugi posao, ovaj nije za mene. Onoga za čim sam žudela, o čemu sam sanjala, upravo toga tu nema. Rad bez poezije, bez misli... (Odozdo neko kuca u pod) Doktor kuca... (Tuzenbahu) Dragi moj, kucnite mu... Ja ne mogu... umorna sam...

TUZENBAH (kuca u pod)

IRINA: Sad će doći. Trebalo bi nešto preduzeti. Juče su doktor i naš Andrej bili u klubu i opet izgubili na kartama. Kažu da je Andrej izgubio dvesta rubalja.

MAŠA (ravnodušno): Pa šta sad da se radi!

IRINA: Pre dve nedelje je izgubio, u decembru je izgubio. Bolje da sve što pre izgubi, možda bismo otišli iz ovog grada. Gospode bože moj, ja sanjam Moskvu svake noći, sasvim sam kao luda. (Smeje se) Mi se selimo tamo u junu, a do juna ostaje još... februar, mart, april, maj... skoro pola godine!

MAŠA: Samo da Nataša nekako ne dozna za taj gubitak na kartama.

IRINA: Njoj je, mislim, svejedno.

Čebutikin, koji je tek ustao iz kreveta - on se odmarao posle ručka - ulazi i raščešljava bradu, zatim seda za sto i vadi iz džepa novine.

MAŠA: Eto, došao je... Je li platio kiriju?

IRINA (smeje se): Nije. Za osam meseci ni kopejke. Biće da je zaboravio.

MAŠA (smeje se): Kako dostojanstveno sedi!

Svi se smeju; pauza.

IRINA: Zašto ćutite, Aleksandre Ignjatijeviču?

VERŠININ: Ne znam. Pije mi se čaj. Pola života za čašu čaja! Od jutros ništa

nisam okusio...

ČEBUTIKIN: Irina Sergejevna!

IRINA: Šta želite?

ČEBUTIKIN: Izvolte ovamo. Venez ici! (Irina dolazi i seda za sto.) Ja bez vas ne mogu.

Irina otvara pasijans.

VERŠININ: Šta da radimo? Kad nam ne daju čaja, hajdete bar da filozofiramo.

TUZENBAH: Hajdete. O čemu?

VERŠININ: O čemu? Hajde da sanjamo... na primer, o životu kakav će biti posle nas, kroz dvesta ili trista godina.

TUZENBAH: Šta ima! Posle nas će leteti na vazдушnim balonima, promeniće se kaputi, možda će ljudi otkriti i razviti šesto čulo, ali život će ostati isti, težak život, pun tajne i sreće. I kroz hiljadu godina čovek će isto ovako uzdisati: „Ah, teško je živeti!” - i u isti mah, ovako isto kao i sada, bojaće se smrti i neće hteti da umre.

VERŠININ (razmislivši): Šta da vam kažem? Meni se čini da se sve na zemlji mora izmeniti malo pomalo i već se menja na naše oči. Kroz dvesta ili trista godina, najzad, kroz hiljadu godina - nije reč o vremenu - nastaće nov, srećan život. Mi, naravno, nećemo učestvovati u tom životu, ali mi za njega živimo sada, radimo, dabome i patimo, mi ga stvaramo - i samo u tome je cilj našeg

postojanja, i ako hoćete, naša sreća.

MAŠA (tiho se smeje)

TUZENBAH: Šta vam je?

MAŠA: Ne znam. Danas se ceo dan smejem, još od jutros.

VERŠININ: Ja sam svršio istu školu što i vi, u višoj akademiji nisam bio; čitam mnogo, ali ne umem da izaberem knjige i čitam, možda, ne ono što treba, a međutim, što duže živim, utoliko više želim da znam. Kosa mi sedi, ja sam već skoro starac, a znam malo, ah, kako malo! Pa ipak, čini mi se da ono što je najglavnije, ono pravo - znam, dobro znam. I kako bih želeo da vam dokažem da za nas nema sreće, ne treba da bude i neće biti... Mi moramo samo raditi i raditi, a sreća - to je udeo naših dalekih potomaka. (Pauza) Ako ne ja, a ono bar potomci mojih potomaka...

Fedotik i Rode pojavljuju se u sali; oni sedaju i tiho pevuje uz pratnju gitare.

TUZENBAH: Po vašem mišljenju ne može se čak ni sanjati o sreći! A šta ćemo ako sam ja srećan?

VERŠININ: Niste.

TUZENBAH (pljesne rukama i smeje se): Mi se, očigledno, ne razumemo. Ne znam kako bih vas ubedio!

MAŠA (tiho se smeje)

TUZENBAH (pokazuje joj prst): Smejte se! (Veršininu) Ne samo kroz dvesta ili trista godina nego i kroz milion godina život će ostati isti kao što je i bio; on se ne menja, ostaje stalan i upravlja se prema svojim vlastitim zakonima, do kojih nam nije stalo ili bar koje vi nećete nikad saznati. Ptice selice, ždralovi, na primer, lete i lete i neka se ma kakve misli, uzvišene ili sitne, vrte u njihovim glavama, oni će ipak leteti i neće znati ni kuda ni zašto lete. Oni lete i leteće, čak i ako se ne znam kakvi filozofi pojave među njima; i neka oni filozofiraju koliko hoće, samo neka lete...

MAŠA: Pa ipak - smisao?

TUZENBAH: Smisao... Eto, pada sneg... Gde je tu smisao?

Pauza.

MAŠA: Meni se čini da čovek mora biti religiozan ili mora da traži veru, inače mu je život prazan, prazan... Živeti i ne znati zašto lete ždralovi, zašto se rađaju deca, zašto su na nebu zvezde... Ili znati zašto živiš - ili sve ništa ne vredi, samo trice i kučine.

Pauza.

VERŠININ: Ipak mi je žao što je mladost prošla.

MAŠA: Ima kod Gogolja na jednom mestu: dosadno je živeti na ovome svetu, gospodo!

TUZENBAH: A ja velim: teško je diskutovati s vama, gospodo! Idite s milim bogom!

ČEBUTIKIN (čitajući novine): Balzak se venčao u Berdičevu.

IRINA (tiho pevuši)

ČEBUTIKIN: To ću čak da zabeležim u notes. (Beleži) Balzak se venčao u Berdičevu. (Čita novine.)

IRINA (otvara pasijans, zamišljeno): Balzak se venčao u Berdičevu.

TUZENBAH: Kocka je pala! Znate, Marija Sergejevna, dao sam ostavku.

MAŠA: Čula sam. I ne vidim u tome ničeg dobrog. Ne volim civile.

TUZENBAH: Svejedno... (Ustaje) Ja nisam lep, kakav sam ja oficir? Uostalom, svejedno... Radiću. Da mi je bar jedan dan u životu raditi tako da uveče dođem kući, da se onako umoran izvalim na krevet i zaspim odmah... (Izlazeći u salu.)
Radnici, sigurno, čvrsto spavaju!

FEDOTIK (Iriini): Maločas sam u Moskovskoj kod Pižikova kupio za vas olovaka u boji. I evo ovaj nožić...

IRINA: Vi ste se navikli da se ophodite sa mnom kao da sam mala, ali ja sam već odrasla... (Uzima olovke i nožić, radosno) Ala je to lepo!

FEDOTIK: A i za sebe sam kupio nožić... evo, pogledajte... jedna sečica, još jedna sečica, treća, ovo je za čačkanje ušiju, ovo su makazice, ovo je za čišćenje

nokata...

RODE (glasno): Doktore, koliko vam je godina?

ČEBUTIKIN: Meni? Trideset dve.

Smeh.

FEDOTIK: Da vam pokažem još jedan pasijans. (Otvora pasijans.)

Donose samovar; Anfisa posluje oko njega; malo docnije dolazi Nataša i takođe postavlja sto; dolazi Soljoni, i pošto se pozdravi, seda za sto.

VERŠININ: Ala duva vetar!

MAŠA: Da. Dodijala je zima. Ja sam već zaboravila kako izgleda leto.

IRINA: Otvoriće se pasijans, već vidim. Bićemo u Moskvi.

FEDOTIK: Ne, neće se otvoriti. Vidite, osmica je legla na dvojku pik. (Smeje se) Znači da nećete u Moskvu...

ČEBUTIKIN (čita novine): Cicikar. Ovde besne boginje. Dođi da piješ čaj. (prilazi Maši) Maša, hodi, draga moja.

ANFISA (Veršininu): Izvolite, vaše visokoblagorodstvo, oprostite, gospodine, zaboravila sam vam ime...

MAŠA: Donesi ovamo, dado. Neću onamo.

IRINA: Dado!

ANFISA: Evo me!

NATAŠA (Soljoniju): Male bebe vrlo dobro razumeju. „Zdravo, Bobo - velim mu. - Zdravo, mili moj!” A on me je nekako naročito pogledao. Vi mislite da iz mene govori samo majka, ali ne, ne, uveravam vas! To je neobično dete.

SOLJONI: Da je to moje dete, ja bih ga ispržio u tiganju i pojeo. (Odlazi sa čašom u salon i seda u ćošak)

NATAŠA (pokrivši lice rukama): Ala je to grub i nevaspitan čovek!

MAŠA: Blago onome ko ne primećuje da li je sad leto ili zima. Da sam, čini mi se, u Moskvi - bila bih ravnodušna prema vremenu...

VERŠININ: Ovih dana sam čitao dnevnik nekog francuskog ministra, pisan u tamnici. Ministar je bio osuđen zbog panamske afere. S kakvim ushićenjem, s kakvim zanosom pominje on ptice koje vidi na prozoru svoje tamnice i koje nije primećivao ranije, dok je bio ministar. Sada, svakako, pošto je pušten na slobodu, opet ne primećuje ptice. Tako ni vi nećete primećivati Moskvu kad budete živeli u njoj. Kod nas nema i ne može biti sreće, mi samo žudimo za njom.

TUZENBAH (uzima sa stola kutiju): Gde su bombone?

IRINA: Soljoni ih je pojeo.

TUZENBAH: Zar sve?

ANFISA (donoseći čaj): Pismo za vas, gospodine.

VERŠININ: Za mene? (Uzima pismo) Od ćerke. (Čita) Pa da, naravno...
Oprostite, Marija Sergejevna, ja ću krišom otići. Neću da pijem čaj. (Ustaje
uzbuđen.) Večito te komedije...

MAŠA: Šta se desilo? Ako nije tajna...

VERŠININ (tiho): Žena se opet trovala. Moram da idem. Izvući ću se
neprimetno. Strašno je neprijatno sve to. (Ljubi Maši ruku) Dragaa moja, dobra,
simpatična žena... Ja ću polako ovuda... (Izlazi)

ANFISA: Kud je otišao? A ja sam mu donela čaj. Baš je neki...

MAŠA (ljutito): Ostavi me! Kad saletiš čoveka, nikako nema mira od tebe... (Ide
sa šoljom za sto) Dosadna si mi, stara!

ANFISA: A što se ti vređaš, mila moja!

ANDREJEV GLAS: Anfisa!

ANFISA (podržava ga): Anfisa! Zaseo tamo... (Izlazi.)

MAŠA (u sali za stolom, ljutito): Pustite me da sednem! (Pomeša karte na
stolu.) Razbaškarili ste se tu s tim kartama. Pijte čaj!

IRINA: Ti si, Maša, besna.

MAŠA: Ako sam besna, nemojte govoriti sa mnom. Ne dirajte me!

ČEBUTIKIN (smeje se): Ne dirajte je, ne dirajte...

MAŠA: Vama je šezdeset godina, a vi, kao neko derište, uvek lupate koješta.

NATAŠA (uzdiše): Mila Maša, zašto upotrebljavati u razgovoru takve izraze? Sa svojom divnom spoljašnošću u otmenom društvu ti bi, reći ću ti otvoreno, bila prosto divna da nije tih tvojih reči. Je vous prie, pardonnez moi, Marie, mais vous avez des manières un peu gorssières.

TUZENBAH (zadržavajući se da ne prsne u smeh.): Dajte mi... dajte mi... Tamo je, čini mi se, konjak...

NATAŠA: Il parait, que mon Boba déjà ne dort pas, probudio se. Njemu danas nije dobro. Idem k njemu, oprostite. (Izlazi.)

IRINA: A kuda je otišao Aleksandar Ignjatijevič?

MAŠA: Kući. Opet mu se dogodilo sa ženom nešto neobično.

TUZENBAH (prilazi Soljoniju, u rukama drži flašicu konjaka): Vi stalno sedite sami, nešto mislite - ko bi znao šta. Nego, hajde da se pomirimo. Hajde da popijemo malo konjaka. (Piju) Večeras ću morati da sviram na pijaninu, verovatno, celu noć, da sviram kojekakve burgije... Eh, neka ide kud ide!

SOLJONI: Što da se mirimo? Ja se s vama nisam svađao.

TUZENBAH: Vi uvek budite u meni osećanje kao da se između nas nešto dogodilo. A vi imate čudnovatu narav, mora se priznati...

SOLJONI (deklamuje): Da, ja sam čudan, a ko nije čudan? Ne ljuti se, Aleko!

TUZENBAH: Kakve veze s tim ima Aleko?...

Pauza.

SOLJONI: Kad sam nasamo s nekim, onda ništa ja sam kao i svi, ali u društvu sam mračan, stidljiv i... govorim svakojake gluposti. Pa ipak sam ja pošteniji i plemenitiji nego mnogi. I ja to mogu dokazati.

TUZENBAH: Ja se često ljutim na vas, vi me stalno peckate kad smo u društvu, pa ipak ste mi, ne znam zašto, simpatični. Eh, neka ide kud ide, napiću se večeras. Pijmo!

SOLJONI: Pijmo! (Pauza) Ja protiv vas, barone, nikad ništa nisam imao. Ali ja imam narav Ljermontova. (Tiho) Ja čak pomalo ličim na Ljermontova... tako kažu... (Vadi iz džepa flašicu parfema i sipa po rukama.)

TUZENBAH: Dajem ostavku. Dosta! Pet godina sam se predomišljao i najzad sam rešio. Radiću!

SOLJONI (deklamuje): Ne ljuti se, Aleko... zaboravi, zaboravi sve svoje snove... Dok oni razgovaraju, Andrej polako ulazi s knjigom i seda kraj sveće.

TUZENBAH: Radiću.

ČEBUTIKIN (odlazi s Irinom u salon): I jelo je bilo čisto kavkasko: čorba od luka, a kao pečenje - čehartma, jelo od mesa.

SOLJONI: Čeremša nije meso, nego biljka nalik na naš luk.

ČEBUTIKIN: Jok, anđele moj. Čehartma nije luk, nego jagnjeće pečenje.

SOLJONI: A ja vam velim da je čeremša - luk.

ČEBUTIKIN: A ja vam velim da je čehartma - jagnjetina.

SOLJONI: A ja vam velim da je čeremša - luk.

ČEBUTIKIN: Uostalom, što da se prepirem s vama! Vi niste nikad bili na Kavkazu i niste jeli čehartmu.

SOLJONI: Nisam jeo, jer je ne podnosim. Čeremša isto miriše kao i beli luk.

ANDREJ (preklinjući): Dosta, gospodo! Molim vas!

TUZENBAH: Kada će doći maske?

IRINA: Obećale su oko devet; znači da će sad doći.

TUZENBAH (zagrlji Andreja): Hej, moj treme, lepi treme, lepi, novi treme moj...

ANDREJ (igra i peva): Treme novi, javorovi...

ČEBUTIKIN (igra): Sve na rešetke!

Smeh.

TUZENBAH (ljubi Andreja): Dodavola, hajde da pijemo. Andrjuša, hajde da popijemo bruderšaft. I ja ću s tobom, Andrjuša, u Moskvu, na univerzitet.

SOLJONI: Na koji? U Moskvi su dva univerziteta.

ANDREJ: U Moskvi je jedan univerzitet.

SOLJONI: A ja vam velim - dva.

ANDREJ: Neka bude i tri. Utoliko bolje.

SOLJONI: U Moskvi su dva univerziteta.

SVI (protestuju) Š-š...

SOLJONI: U Moskvi su dva univerziteta: stari i novi. A ako vi ne želite da me slušate, ako vas moje reči ljute, ja mogu da ćutim. Mogu čak i da iziđem u drugu sobu... (Izlazi na jedna vrata.)

TUZENBAH: Bravo, bravo! (Smeje se.) Gospodo, počinjite, ja sedam da sviram! Baš je smešan ovaj Soljoni... (Seda za pijanino, svira valcer.)

MAŠA (igra valcer sama): Baron je pijan, baron je pijan, baron je pijan!
Ulazi Nataša.

NATAŠA (Čebutikinu): Ivane Romanoviču! (Kaže nešto Čebutikinu, zatim polako izlazi. Čebutikin dodirne Tuzenbaha za rame i šapće mu nešto.)

IRINA: Šta je bilo?

ČEBUTIKIN: Moramo da idemo. Ostajte zdravo.

TUZENBAH: Laku noć. Vreme je da idemo.

IRINA: Čekajte... A maske?

ANDREJ (zbunjen): Maski neće biti. Vidiš li, draga moja, Nataša kaže da Bobi nešto nije dobro i zato... Jednom rečju, ja ništa ne znam, meni je apsolutno svejedno.

IRINA (sleže ramenima): Boba bolestan!

MAŠA: Kud ode june, nek ide i uže! Teraju nas, dakle moramo da idemo. (Iriini)
Nije Boba bolestan, nego ona sama... Evo ovde! (Kucka se prstom po čelu.)
Malograđanka!

Andrej izlazi na vrata s desne strane u svoju sobu. Čebutikin ide za njim; u sali se svi pozdravljaju.

FEDOTIK: Ala je to šteta! Ja sam računao da ću lepo provesti večer, ali ako je dete bolesno, onda naravno... Sutra ću mu doneti igračka...

RODE (glasno): Ja sam se danas namerno ispavao posle ručka, mislio sam da ću celu noć igrati. Sad je tek devet sati!

MAŠA: Hajdemo na ulicu; tamo ćemo se dogovoriti. Rešićemo šta ćemo i kako ćemo.

GLASOVI: „Zbogom! Doviđenja!” Veseli smeh Tuzenbaha. Svi izlaze. Anfisa i sobarica raspremaju sto, gase svetlost. Čuje se kako peva dadila. Andrej u kaputu i sa šeširom i Čebutikin polako ulaze.

ČEBUTIKIN: Nisam stigao da se oženim, jer mi je život proleteo kao munja, a i zato što sam bezumno voleo tvoju majku, koja je već bila udata.

ANDREJ: Čovek ne treba da se ženi. Ne treba, jer je to dosadno.

ČEBUTIKIN: Ono tako je, ali samoća! Ma kako čovek filozofirao, a samoća je strašna stvar, dragi moj... Ma da u stvari... naravno, apsolutno je svejedno!

ANDREJ: Hajdemo brže.

ČEBUTIKIN: Što da žurimo? Imamo vremena.

ANDREJ: Bojim se da će me žena zadržati.

ČEBUTIKIN: A!

ANDREJ: Večeras neću igrati, samo ću malo posedetnj Nije mi dobro... Šta da radim, Ivane Romanoviču, protiv sipnje?

ČEBUTIKIN: Što pitaš! Ne sećam se, dragi moj. Ne znam.

ANDREJ: Hajdemo kroz kuhinju.

Izlaze. Neko zvoni, zatim još jedanput; čuje se žagor, smeh.

IRINA (ulazi): Ko je to?

ANFISA (šapatom): Maske.

Neko ponovo zvoni.

IRINA: Reci, dado, da nikoga nema kod kuće. Izvini im se.

Anfisa izlazi. Irina se šeta po sobi i nešto razmišlja, ona je uzbuđena. Ulazi Soljoni.

SOLJONI (u nedoumici): Nikoga nema? A gde su ostali?

IRINA: Otišli su kući.

SOLJONI: Čudnovato! Vi ste ovde sami?

IRINA: Sama sam. (Pauza) Zbogom.

SOLJONI: Maločas sam se ponašao dosta neobuzdano, netaktično. Ali vi niste kao ostali, vi ste uzvišeni i čisti, vi vidite istinu... Samo me vi možete shvatiti. Ja

volim, duboko, beskrajno volim...

IRINA: Zbogom! Idite.

SOLJONI: Ja ne mogu da živim bez vas. (Ide za njom) O, moje blaženstvo!
(Kroz suze) O, moja srećo! Lepe, čarobne, divne oči, kakve nisam video ni kod
jedne žene...

IRINA (hladno): Prestanite, Vasilije Vasiljeviču!

SOLJONI: Prvi put vam govorim o ljubavi i kao da nisam na zemlji, nego na
nekoj drugoj planeti.

(Trlja čelo.) Uostalom, svejedno. Silom, naravno, ne možeš biti drag... Ali
srećnih suparnika ne smem imati... Ne smem... Kunem vam se svim što mi je
sveto, suparnika ću ubiti... O, čarobnice!

Prolazi Nataša sa svećom.

NATAŠA (zaviruje na jedna vrata, zatim na druga i prolazi pored vrata koja
vode u muževlju sobu): Ovde je Andrej. Neka čita. Oprostite, Vasilije
Vasiljeviču, nisam znala da ste ovde, ja sam se raskomotila.

SOLJONI: Meni je svejedno. Zbogom! (Izlazi.)

NATAŠA: A ti si se zamorila, mila moja, sirota devojčice! (Ljubi Irinu) Što ne
legneš ranije?

IRINA: Boba spava?

NATAŠA: Spava. Ali ne spava mirno. Nego, draga moja, htela sam nešto da ti

kažem, ali uvek. - ili tebe nema ili ja nemam kad... Sadašnja Bobina soba je hladna i vlažna. A tvoja soba je tako lepa za dete. Mila moja, rođena, preseli se zasad kod Olje.

IRINA (ne shvatajući): Kuda?

NATAŠA: Ti ćeš biti zasad s Oljom u sobi, a tvoju ćemo sobu dati Bobi. On je srce, danas mu kažem: „Bobo, ti si moj! Moj!” A on me gleda svojim očicama. (Neko zvoni.) Sigurno Olga. Kako dockan dolazi! (Sobarica prilazi Nataši i nešto joj šapće na uvo.) Protopopov? Baš je smešan. Došao Protopopov, zove me da se provozam s njim trojkom... (Smeje se) Baš su čudni ti muškarci. (Zvonce) Neko je došao. Pa idem da se provozam jedno četvrt sata... (Sobarici) Reci da ću odmah doći. (Zvonce) Neko zvoni... Sigurno Olga. (Izlazi) Sobarica brzo izlazi; Irina sedi zamišljena; ulaze Kuligin i Olga, za njima Veršinin.

KULIGIN: Eto ti sad! A govorili su da će kod njih večeras biti sedeljka.

VERŠININ: Čudnovato, ja sam skoro otišao odavde, pre pola sata, čekali su maske...

IRINA: Svi su otišli.

KULIGIN: I Maša otišla? Kuda je ona otišla? A zašto dole Protopopov čeka s trojkom? Koga čeka?

IRINA: Nemojte ništa pitati... Umorna sam.

KULIGIN: Dobro, de, jogunice...

OLGA: Tek sad je svršena sednica. Premorila sam se. Direktorka je bolesna, ja je zamenjujem. Glava me boli, glava... (Seda) Andrej je sinoć izgubio na kartama dvesta rubalja... Ceo grad priča o tome...

KULIGIN: Da, i ja sam se zamorio na sednici. (Seda)

VERŠININ: Mojoj ženi je maločas palo na pamet da me zaplaši, htela je da se otruje. Sve se, međutim, dobro svršilo i ja sam zadovoljan, sada se odmaram... Dakle, treba da idemo? Šta možemo, dopustite mi da vam poželim svako dobro. Fjodore Iliču, hajdemo nas dvojica nekuda! Ja ne mogu da ostanem kod kuće, nikako ne mogu... Hajdemote!

KULIGIN: Umoran sam. Neću da idem. (Ustaje) Umoran sam. Je li moja žena otišla kući?

IRINA: Valjda.

KULIGIN (ljubi Irini ruku) Zdravo! Sutra i preksutra možemo da se odmaramo ceo dan. E pa zbogom! (Polazi) Baš mi se pije čaj. Računao sam da ću provesti večer u prijatnom društvu, kad ono - o, fallacem hominum spem!... Usklik u četvrtom padežu...

VERŠININ: Onda idem sam. (Izlazi s Kuliginom i zvižduće.)

OLGA: Boli me glava, glava... Andrej je izgubio na kartama... ceo grad govori.,.

Idem da legnem... (Polazi) Sutra sam slobodna... O, bože moj, kako je to prijatno! Sutra sam slobodna, preksutra sam slobodna. Boli me glava, glava... (Izlazi.)

IRINA (sama): Svi su otišli. Nema nikog...
Sa ulice se čuje harmonika, dadilja peva pesmu.

NATAŠA (u bundi i sa šubaricom na glavi ide kroz salu; za njom sobarica):
Vratiću se kroz pola sata. Samo da se malo provozam. (Izlazi.)

IRINA (ostaje svma, sa čežnjom): U Moskvu! U Moskvu! U Moskvu!
Zavesa

TREĆI ČIN

Olgina i Irinina soba. Levo i desno - kreveti zaklonjeni paravanima. Prošlo je dva posle ponoći. Iza pozornice zvone na uzbunu zbog požara koji je već odavno počeo. Vidi se da u kući još nisu legli. Na divanu leži Maša, obučena kao obično u crnu haljinu. Ulaze Olga i Anfisa.

ANFISA: Sede sad dole ispod stepeništa... Ja im kažem: „Izvolte gore, zar se može, velim, ovako” - a one plaču. “Ne znamo, vele, gde je tata. Možda je, vele, ne daj bože, izgoreo.” Šta su izmislile! I u dvorištu su neke... takođe neobučene.

OLGA (vadi iz ormana haljine): Uzmi ovu sivu... I ovu... Bluzu takođe... Uzmi i suknju, dado... Šta se to desilo, bože moj! Kirsanovsko sokače je celo izgorelo,

po svoj prilinci... uzmi ovo... uzmi ovo... (Baca joj u ruke haljine.) Sirote Veršinove - uplašile su se... Zamalo im nije kuća izgorela... Neka prenoće kod nas... kući ih ne smemo pustiti... A jadnom Fedotiku je sve izgorelo, ništa mu nije ostalo...

ANFISA: Što ne zoveš Feraponta, Oljice, sama neću moći odneti...

OLGA: (zvoni): Ne možeš ga dozvati... (Kroz vrata) Hej, ko je tamo - dođite ovamo. (Kroz otvorena vrata vidi se prozor crven od požara; čuje se kako pored kuće prolazi vatrogasna četa.) Ala je to užasno! I kako mi je dodijalo! (Ulazi Ferapont) Uzmi ovo i odnesi dole... Tamo ispod stepepišta stoje gospođice Kolotilinove... daj njima. I ovo im daj...

FERAPONT: Razumem. A dvanaeste godine je i Moskva gorela. Gospode bože moj! Francuzi su se samo čudili.

OLGA: Hajde idi!

FERAPONT: Razumem. (Izlazi)

OLGA: Dado, mila moja, sve podaj. Ništa nam nije potrebno, sve podaj, dado... Umorna sam, jedva se držim na nogama... Veršinine ne smemo pustiti kući... Devojčice će leći u salonu, a Aleksandar Ignjatijevič dole, kod barona... Fedotika ćemo takođe kod barona ili kod nas u sali... Doktor je, kao za pakost, mrtav pijan; kod njega nikoga ne možemo smestiti. A Veršininovu ženu možemo takođe u salonu.

ANFISA (umorno): Oljice, mila moja, ne teraj me! Ne teraj me!

OLGA: Koješta govoriš, dado. Niko tebe ne tera.

ANFISA (spušta joj glavu na grudi): Rođena moja, zlato moje, uvek poslujem, uvek radim... Kad iznemognem, svi će mi reći: odlazi! A kuda ću da odem? Kuda? Osamdeset godina. Već mi je osamdeset druga...

OLGA: Sedi malo, dadice... Umorna si, sirotice... (Tera je da sedne) Odmori se, dobra moja. Kako si prebledela!

Ulazi Nataša.

NATAŠA: Tamo govore da bi trebalo što pre osnovati društvo za pomoć pogorelcima. Šta velite? Sjajna ideja. Uopšte treba što pre pomoći sirotinju, to je dužnost bogatih. Boba i Sonjica spavaju, spavaju kao da ništa nije ni bilo. Kod nas je sad svuda toliko sveta, kud god pođeš, puna kuća. Sad u gradu vlada grip, bojim se da deca ne dobiju.

OLGA (ne sluša je): Iz ove sobe se ne vidi požar, tu je mirno...

NATAŠA: Da... Ja sam sigurno čupava. (Pred ogledalom) Kažu da sam se ugojila... e baš nije istina! Ni najmanje! A Maša spava, zamorila se, sirota... (Anfisi, hladno.) Preda mnom ne smeš sedeti! Ustani! Odlazi odavde! (Anfisa izlazi; pauza.) Ne znam zašto držiš tu babu, ne razumem!

OLGA (zaprepašćeno): Oprosti, ni ja ne razumem...

NATAŠA: Ona nam nije ni za šta. Ona je seljanka, treba da živi na selu... Šta ste je razmazili! Ja volim u kući red! Suvišnih ljudi ne sme biti u kući. (Miluje je po obrazu.) Ti si se, sirotice, zamorila! Zamorila se naša direktorka! A kad moja Sonjica poraste i pođe u gimnaziju, ja ću te se bojati...

OLGA: Neću ja biti direktorka.

NATAŠA: Izabraće te, Oljice. To je već rešeno.

OLGA: Ja ću odbiti. Ne mogu... To je iznad moje snage... (Pije vodu) Ti si maločas tako gruba bila s dadiljom. Oprosti, ja to ne mogu da podnesem... smrklo mi se pred očima.

NATAŠA (uzbuđeno): Oprosti, Olja, oprosti... Nisam htela da te žalostim. Maša ustaje, uzima jastuk i ljutito odlazi.

OLGA: Razumi, mila moja... mi smo, možda, malo čudno vaspitane, ali ja to ne podnosim. Ovakvo me ophođenje tišti, ja se osećam bolesna... Prosto klonem duhom!

NATAŠA: Oprosti, oprosti... (Ljubi je)

OLGA: Svaka, čak i najmanja grubost, svaka nedelikatna reč uzbuđuje me...

NATAŠA: Ja često govorim što ne treba, to je istina, ali priznaj, mila moja, ona bi mogla da živi na selu.

OLGA: Ona je već trideset godina kod nas.

NATAŠA: Ali sad ona ne može da radi! Ili ja tebe ne shvatam ili ti nećeš da shvatiš mene. Ona je nesposobna za rad, ona samo spava ili sedi.

OLGA: I neka sedi.

NATAŠA (začudeno): Kako - neka sedi? Pa ona je služavka. (Kroz suze) Ja te ne razumem, Olja. Ja imam dadilju, imam dojkinju, mi imamo sobaricu, kuvaricu... šta će nam još ova baba? Šta će nam?
Iza pozornice zvone na uzbunu.

OLGA: Ove noći sam ostarela za deset godina.

NATAŠA: Mi treba da se dogovorimo, Olja. Ti si u gimnaziji, ja - kod kuće; ti imaš školu, ja - domazluk. I ako ja govorim nešto o posluži, ja znam šta govorim; ja znam šta govorim... I još sutra da mi nije ovde te stare kradljivice, stare babuskere... (lupa nogama) stare veštice!... Ne smete me ljutiti! Ne smete! (Osvestivši se) Zbilja, ako se ti ne preseliš dole, mi ćemo se stalno svađati. To je strašno.

Ulazi Kuligin.

KULIGIN: Gde je Maša? Vreme je da se ide kući. Požar se, vele, stišava. (Proteže se) Izgoreo je samo jedan blok kuća, a bilo je vetra, ispočetka je izgledalo da gori ceo grad. (Seda) Zamorio sam se, Oljice, mila moja... Ja često mislim: da nije Maše, ja bih se tobom oženio, Oljice. Ti si vrlo dobra... Iskidao sam se. (Osluškuje.)

OLGA: Šta je?

KULIGIN: Kao za pakost doktor se opet zapio, strašno je pijan. Kao za pakost! (Ustaje) Eno ga, čini mi se, dolazi ovamo. Čujete? Da, ovamo... (Smeje se) E baš je on neki, boga mi... Ja ću se sakriti. (Prilazi ormanu i staje u ćošak.) Baš je nevaljao!

OLGA: Dve godine nije pio, a sad se odjednom napio... (Odlazi s Natašom u dubinu sobe.)

Ulazi Čebutikin; on se ne klata, kao da je trezan, prolazi kroz sobu, zastaje, gleda, zatim prilazi umivaoniku i počne da pere ruke.

ČEBUTIKIN (mračno): Neka ih đavo nosi... neka ih nosi... Oni misle da sam lekar, da umem da lečim svakojake bolesti, a ja ne znam apsolutno ništa, zaboravio sam sve što sam znao, ničega se ne sećam, apsolutno ničega. (Olga i Nataša, neopažene od nega, izlaze.) Neka ih đavo nosi. Prošle srede lečio sam u Zasipu jednu ženu i ona je, naravno, umrla - i ja sam kriv što je ona umrla. Dabome... Ponešto sam znao pre svojih dvadeset pet godina, a sada se ničega ne sećam. Ničega. Možda ja i nisam čovek, nego se samo pretvaram da imam i ruke, i noge i glavu; možda ja uopšte i ne postojim, nego mi se samo čini da hodam, jedem, spavam. (Plače) O, da mi je ne postojati! (Prestane da plače, mračno.) Đavo bi ga znao... Prekjuče se razgovaralo u klubu; govore: Šekspir, Volter... Ja ih nisam čitao, uopšte nisam čitao, a napravio sam izraz lica kao da sam čitao. I drugi isto tako kao i ja. Trivijalno! Nisko! Setio sam se i one žepe koju sam umorio u sredu... Svega sam se setio i tako mi je došlo na duši teško, odvratno, mrsko... odem i zapijem se...

Ulaze Irina, Veršinin i Tuzenbah; Tuzenbah je u civilu, odelo mu je novo i moderno.

IRINA: Da posedimo ovde. Ovamo niko neće doći.

VERŠININ: Da nije vojnika, izgoreo bi ceo grad. Junačine! (Trlja ruke od zadovoljstva.) Zlatni su to ljudi! Baš su junačine!

KULIGIN (prilazi im): Koliko je sati, gospodo?

TUZENBAH: Prošlo je tri. Sviće.

IRINA: Svi sede u sali, niko ne odlazi. I onaj vaš Soljoni sedi... (Čebutikinu) Vi, doktore, treba da idete da spavate.

ČEBUTIKIN: Ništa... Hvala... (Raščešljava bradu.)

KULIGIN (smeje se): Naljoskao se Ivan Romanovič! (Tapše ga po ramenu.) Sila ste vi! In vino veritas - govorili su stari.

TUZENBAH: Mole me da priredim koncerat u korist pogorelaca.

IRINA: Eh, ko bi to...

TUZENBAH: Mogao bi se prirediti, samo ako se hoće. Marija Sergejevna, po mom mišljenju, divno svira na klaviru.

KULIGIN: Divno svira!

IRINA: Ona je već zaboravila. Tri godine ne svira... ili četiri.

TUZENBAH: Ovde u gradu niko se pod milim bogom ne razume u muziku,

nijedna duša, ali ja, ja se razumem i dajem vam časnu reč da Marija Sergejevna svira sjajno, skoro darovito.

KULIGIN: U pravu ste, barone. Ja je veoma volim, moju Mašu. Ona je dobra.

TUZENBAH: Tako divno svirati i u isti mah biti svestan da te niko, niko ne razume!

KULIGIN (uzdiše): Da... Ali da li joj priliči da sudeluje na koncertu? (Pauza) Ja, gospodo, ništa ne znam. Možda će to biti lepo. Moram priznati da je naš direktor dobar čovek, čak i vrlo dobar, neobično pametan, ali on ima takve poglede... Naravno, njega se to ne tiče, pa ipak, ako hoćete, ja mogu da razgovaram s njim...

ČEBUTIKIN (uzima u ruke porcelanski sat i razgleda ga.)

VERŠININ: Na požaru sam se sav isprljao, na šta ličim samo! (Pauza) Juče sam nešto načuo da našu brigadu tobože hoće da premeste nekud daleko. Jedni kažu u Carevinu Poljsku, drugi u Čitu.

TUZENBAH: I ja sam to čuo. Šta ćemo! Onda će grad potpuno opusteti.

IRINA: I mi ćemo se odseliti!

ČEBUTIKIN (ispusti i razbij sat): U paramparčad!

Pauza; svima je krivo i svi su zbunjeni.

KULIGIN (kupi parčad): Razbiti takvu skupocenu stvar, ah, Ivane Romanoviču, Ivane Romanoviču! Zaslužujete nulu iz vladanja!

IRINA: To je sat pokojne mame.

ČEBUTIKIN: Možda... Mamin, e pa mamin. Možda ga ja nisam razbio, nego se samo čini da sam ga razbio. Možda nam se samo čini da postojimo, a u stvari nas nema. Ništa ja ne znam, niko ništa ne zna. (Na vratima) Što gledate? Nataša ašikuje s Protopopovom, a vi ne vidite... Eto, sedite ovde i ništa ne vidite, a Nataša ašikuje s Protopopovom... (Peva) Je li vam po volji ova šećerlema? (Izlazi)

VERŠININ: Da... (Smeje se) Kako je u stvari sve to čudno! (Pauza) Kad je počeo požar, potrčao sam brže kući; prilazim, gledam - kuća nam je čitava i van opasnosti, ali moje dve devojčice stoje na pragu samo u rublju, majke nema, narod se užurbao, jure konji, psi, a na licima devojčica bojazan, užas, molba, ne znam šta sve; srce mi se steglo kad sam video ta lica. „Bože moj, mislim, šta će sve morati da prežive ove devojčice u toku dugog života! Ja ih zgrabim, trčim i samo jedno mislim: šta će morati da prežive još na ovom svetu! (Uzbuna; pauza.) Dođem ovamo, a mati je ovde, viče, ljuti se. (Ulazi Maša s jastukom i seda na divan.) I dok su moje devojčice stajale na pragu samo u rublju, a ulica bila crvena od vatre i bila je strahovita larma, pomislio sam da se nešto slično događalo pre mnogo godina kad bi iznenada upao neprijatelj, pljačkao, palio. A u stvari, ima li razlike između onog što je sada i što je bilo! A proći će još malo vremena, nekih dvesta ili trista godina i na naš sadašnji život isto će tako gledati sa strahom i potsmehom, sve sadašnje izgledaće nespretno, i teško, i vrlo neudobno i čudno. O, zacelo, to će biti život, to će biti život! (Smeje se)

Oprostite, opet sam počeo da filozofiram. Dozvolite mi da produžim, gospodo. Meni se strašno filozofira, u takvom sam sad raspoloženju. (Pauza) Svi kao da spavaju. Ja, dakle, velim: to će biti život! Možete li zamisliti... Eto, ovakvih kao što ste vi sada u gradu ima samo tri, ali u budućim naraštajima biće više, sve više i više, i doći će vreme kad će se sve izmeniti i prilagoditi vama, ljudi će živeti kao vi, a zatim ćete i vi zastareti, rodiće se ljudi koji će biti bolji od vas... (Smeje se) Danas sam nekako čudno raspoložen. Đavolski sam željan života... (Peva) „Ljubavne svako voli čari... Za njih baš svako momče mari...”² (Smeje se)

MAŠA: Tram-tam-tam...

VERŠININ: Tam-tam...

MAŠA: Tra-ra-ra?

VERŠININ: Tra-ta-ta. (Smeje se.)

Ulazi Fedotik.

FEDOTIK (igra) Pogoreo, pogoreo! Potpuno!

Smeh.

IRINA: Kakvi su to vicevi! Je li vam sve izgorelo?

FEDOTIK (smeje se): Apsolutno sve. Ništa mi nije ostalo. I gitara je izgorela, i fotografski aparat i sva moja pisma... Hteo sam da vam poklonim jedan notes - i

---

² Arija Gremina iz „Evgenija Onjegina“

on je izgoreo.

Ulazi Soljoni.

IRINA: Ne, molim vas, idite, Vasilije Vasiljeviču. Ovamo se ne sme.

SOLJONI: A zašto baron sme, a ja ne smem?

VERŠININ: Zbilja, treba da idemo. Šta je s požarom?

SOLJONI: Kažu da se stišava. „Nego, meni je zbilja čudno - zašto baron sme, a ja ne smem? (Vadi flašicu parfema i prska se.)

VERŠININ: Tram-tam-tam.

MAŠA: Tram-tam.

VERŠININ (smeje se, Soljoniju): Hajdemo u salu.

SOLJONI: Dobro, zapamtićemo to. „Tu bi se, svakako, moglo još objašnjenje potražiti, samo se bojim da ću guske razdražiti...” (Gleda Tuzenbaha) Pi, pi, pi... (Izlazi s Veršininom i Fedotikom)

IRINA: Ala je zadimio ovaj Soljoni... (U nedoumici.) Baron spava! Barone!
Barone!

TUZENBAH (trgne se): Baš sam se zamorio... Ciglana... Ja ne buncam, ja ću uskoro zaista otići na ciglanu, radiću... Već sam razgovarao... (Iriini, nežno) Vi ste tako bleđi, divni, dražesni... Meni se čini da vaše bledilo blešti u mraku kao

svetlost... Vi ste tužni, vi ste nezadovoljni životom... O, hajdete sa mnom, hajdete da radimo zajedno!

MAŠA: Nikolaju Lavoviču, idite odavde.

TUZENBAH (smejući se): I vi ste tu? A ja i ne vidim. (Ljubi Irini ruku.) Zbogom, idem ja... Gledam vas sada i prisećam se kako ste nekad davno, na vaš imendan, čili, veseli, govorili o radostima rada... I kako srećan život mi se tada priviđao! Gde je on? (Ljubi joj ruku) U očima su vam suze. Lezite da spavate, već sviće... počinje jutro... O, kad bih smeo da dam za vas svoj život!

MAŠA: Nikolaju Lavoviču, odlazite! Boga mi, šta vi...

TUZENBAH: Idem... (Izlazi)

MAŠA (ležući): Spavaš li, Fjodore?

KULIGIN: A?

MAŠA: Idi bolje kući.

KULIGIN: Mila moja Maša, draga moja Maša...

IRINA: Ona je umorna... Pusti je da se odmori, Feđa.

KULIGIN: Idem odmah... Dobra, mila moja ženo... Volim te, jedinu moju...

MAŠA (ljutito:) Amo, amas, amat, amamus, amatis, amant!

KULIGIN (smeje se): Ne, ona je zbilja divna. Oženjen sam tobom sedam godina, a meni se čini da smo se tek juče venčali. Časnu reč. Ti si, zbilja, divna žena. Ja sam zadovoljan, zadovoljan, zadovoljan.

MAŠA: To mi je dodijalo, dodijalo, dodijalo... (Diže se i govori stojeći.) Jedno nikako da izbijem iz glave. Mora čovek da se revoltira. Sedi mi u glavi kao klin, ne mogu da ćutim. Mislím na Andreja... Digao iz banke zajam na ovu kuću i sav novac je uzela njegova žena, međutim, kuća ne pripada samo njemu, nego nama četvoroma! On to mora znati, ako je čovek na svom mestu.

KULIGIN: Šta se mešaš u to, Maša! Šta će ti? Andrjuša je dužan na sve strane, neka ga...

MAŠA: To je, u svakom slučaju, gadno. (Leže)

KULIGIN: Ti i ja nismo siromašni. Ja radim, predajem u gimnaziji, zatim dajem privatne časove... Ja sam pošten čovek. Jednostavan... Omnia mea mecum porto, kao što se kaže.

MAŠA: Meni ništa ne treba, ali me revoltira nepravda. (Pauza) Idi, Fjodore.

KULIGIN (ljubi je): Ti si umorna, odmori se jedno pola sata, a ja ću tamo posedeti, pričekaću te. Spavaj... (Polazi) Ja sam zadovoljan, zadovoljan, zadovoljan. (Izlazi.)

IRINA: Zbilja, kako se srozao naš Andrej, koliko je izlapeo i ostareo pored ove žene! U svoje vreme spremao se da postane profesor univerziteta, a juče se hvalio kako je najzad postao član zemske uprave. On je član zemske uprave, a

Protopopov predsednik... Ceo grad govori, smeje se, i samo on ništa ne zna i ne vidi... Eto, svi su pojurili da vide požar, a on sedi u svojoj sobi i ništa ga se ne tiče. Samo svira na violini... (Nervozno) O, strašno, strašno, strašno! (Plače) Ja ne mogu, ne mogu više da to podnosim!... Ne mogu, ne mogu!...

Ulazi Olga, nešto sprema po svom stolu.

IRINA (glasno jeca): Izbacite me, izbacite, ja više ne mogu!...

OLGA (uplašeno): Šta ti je, šta ti je? Mila moja!

IRINA (jecaјуći): Kuda? Kuda sve ode? Gde je? O, bože moj, bože moj! Ja sam sve zaboravila, zaboravila... sve mi se pomešalo u glavi... Ne sećam se kako se italijanski kaže prozor ili, eto, tavanica... Sve zaboravljam, svakim danom zaboravljam, a život prolazi i nikad se neće vratiti, nikad, nikad se mi nećemo preseliti u Moskvu... Vidim da nećemo...

OLGA: Mila moja, mila moja...

IRINA (uzdržavajući se): O, kako sam nesrećna... Ne mogu da radim, neću da radim... Dosta, dosta! Bila sam telegrafistkinja, sad radim u gradskoj opštini i mrzim i prezirem sve što god mi dadu da radim... Ja sam već u dvadeset četvrtoj godini, radim već odavno, mozak mi se sasušio, smršala sam, poružnela, ostarela, i ništa, ništa, nikakve satisfakcije, a vreme prolazi i sve ti se čini da se udaljavaš od lepog, pravog života, udaljavaš se sve više i više, ideš u nekakvu provaliju. Ja sam očajna; kako sam živa, kako se još nisam ubila - ne razumem...

OLGA: Nemoj plakati, moja devojčice, nemoj plakati. Ja patim.

IRINA: Ja ne plačem, ne plačem... Dosta... Eto, više ne plačem... Dosta... Dosta!

OLGA: Mila moja, govorim ti kao sestra, kao prijatelj, ako hoćeš da me poslušаш, udaj se za barona!

IRINA (tiho plače)

OLGA: Ti ga poštuješ, jako ceniš... On je, istina, ružan, ali je tako pošten, čist... Znaš da se devojke ne udaju radi ljubavi, nego radi toga da izvrše svoju dužnost. Ja bar tako mislim i udala bih se bez ljubavi. Da me je ma ko zaprosio, udala bih se, samo ako je čovek od reda. Čak bih i za starca pošla...

IRINA: A ja sam se stalno nadala: kad se preselimo u Moskvu, sreću tamo svog pravog, sanjala sam o njemu; volela sam ga... A pokazalo se da su sve to gluposti...

OLGA (grleći sestru): Mila moja, divna sestro, ja sve razumem: kad je baron Nikolaj Lavovič izišao iz vojske i došao k nama u civilu, učinio mi se tako ružan da sam čak i zaplakala... On me pita: „Zašto plačete?” A šta da mu kažem! Ali kad bi dao bog da se on oženi tobom, ja bih bila srećna. To je nešto drugo, nešto sasvim drugo.

Nataša sa svećom ulazi na vrata s leve strane, ćutke ide preko pozornice i izlazi na desna vrata.

MAŠA (seda): Luta kao da je ona zapalila varoš.

OLGA: Ti si, Maša, glupa. Najgluplja u našoj porodici - to si ti. Izvini, molim te.

Pauza.

MAŠA: Hoću da se pokajem, mile moje sestre. Čami mi duša. Priznaću vama i više nikom, nikad... Reći ću vam odmah. (Tiho) To je moja tajna, ali vi sve treba da znate. Ne mogu da ćutim... (Pauza) Ja volim, volim... Volim tog čoveka... Vi ste ga maločas videle... E, šta ima... Jednom rečju - volim Veršinina...

OLGA (odlazi za svoj paravan): Ostavi to. Ja i onako ne čujem.

MAŠA: Šta da se radi! (Hvata se za glavu) On mi je ispočetka izgledao čudan, zatim sam ga žalila... zatim zavolela... zavolela s njegovim glasom, njegovim rečima, nesrećama, dvema devojčicama...

OLGA (iza paravana): Ja svejedno ne čujem. Ma kakve gluposti govorila, ja svejedno ne čujem.

MAŠA: E baš si glupa, Olja. Volim - znači da je to moja sudbina. Znači da mi je tako suđeno...I on mene voli... To je sve strašno. Je l' te? To nije dobro? (Vuče Irinu za ruku, privlači je sebi.) O, mila moja... Kako li ćemo proživeti svoj život, šta će biti od nas... Kad čitaš neki roman, čini ti se da je sve to staro i sve tako razumljivo, a kad sama zavoliš, onda vidiš da niko ništa ne zna i svako mora rešavati sam za sebe... Mile moje, sestre moje... Priznala sam vam, sad ću ćutati... Odsad ću kao Gogoljev ludak... ćutanje... ćutanje...

Ulazi Andrej, za njim Ferapont.

ANDREJ (ljutito): Šta hoćeš? Ne razumem.

FERAPONT (na vratima, nestrpljivo): Ja sam vam, Andreju Sergejeviču, već deset puta govorio.

ANDREJ: Prvo i prvo, ja za tebe nisam Andrej Sergejevič, nego vaše visokoblagorodstvo.

FERAPONT: Vatrogasci, vaše visokorodstvo, mole da im dozvolite da prođu kolima na reku kroz vašu baštu. Inače moraju okolo naokolo - prava napast.

ANDREJ: Dobro, reci im - dobro. (Ferapont izlazi) Dodijali su mi. Gde je Olga? (Olga izlazi iza paravana.) Došao sam k tebi, daj mi ključ od ormana, zaturio sam svoj. A ti imaš isti onakav mali ključić.

Olga mu ćutke pruža ključ. Irina odlazi za svoj paravan; pauza.

ANDREJ: Kakav strahovit požar! Sad je počeo da se stišava. Dođavola, naljutio me je ovaj Ferapont, ja sam mu rekao glupost... Vaše visokoblagorodstvo...

(Pauza) Zašto ćutiš, Olja? (Pauza) Vreme je da već jednom ostavite te gluposti i da se ne durite tek onako, bez razloga... Ti si, Maša, ovde, Irina je ovde, e pa lepo - hajde da se otvoreno objasnimo, jedanput zauvek. Šta vi imate protiv mene? Šta?

OLGA: Ostavi, Andrijuša. Sutra ćemo se objasniti. (Uzbuđeno) Kakva mučna noć!

ANDREJ (vrlo je zbunjen): Nemoj da se uzbuđuješ! Ja vas sasvim hladnokrvno pitam: šta vi imate protiv mene? Recite otvoreno.

VERŠININOV GLAS: Tram-tam-tam!

MAŠA (ustaje, glasno): Tra-ta-ta! (Olgi) Zbogom, Olja, gospod neka je s tobom.

(Ide za paravan, ljubi Irinu) Spavaj mirno... Zbogom, Andreju. Idi, one su umorne... sutra ćeš se objasniti... (Izlazi)

OLGA: Zbilja, Andrijuša, da odložimo za sutra... (Ide za svoj paravan.) Vreme je da se spava!

ANDREJ: Samo da kažem i idem. Odmah... Prvo, vi imate nešto protiv Nataše, moje žene, i ja to primećujem od dana svoje svadbe. Nataša je divan, pošten čovek, otvoren i plemenit - to je moje mišljenje. Svoju ženu ja volim i poštujem, razumete, poštujem i zahtevam da je i ostali poštuju. Ponavljam, ona je pošten, plemenit čovek, a sva zaša nezadovoljstva, oprostite, to su prosto ćefovi...

(Pauza) Drugo, vi kao da se ljutite na mene što nisam profesor univerziteta, što se ne bavim naukom. Ali ja služim u zemstvu, ja sam član zemske uprave, i tu svoju službu smatram isto tako svetlom i uzvišenom kao štoje služenje nauci. Ja sam član zemske uprave i ponosim se time, ako hoćete da znate... (Pauza)

Treće... Imam još nešto da kažem... Ja sam digao zajam na kuću, a nisam pitao vas za dozvolu... Tu sam kriv, priznajem i molim vas da mi oprostite. Nagnali su me na to dugovi... Trideset pet hiljada... Ja se više ne kartam, odavno sam se okanio, ali jedno mogu reći u svoje opravdanje, vi ste devojke, vi ste dobijale penziju, a ja nisam imao... zarade, tako reći...

Pauza.

KULIGIN (na vratima): Maša nije ovde? (Zabrinuto) Gde je ona? To je čudnovato... (Izlazi)

ANDREJ: Ne slušaju me. Nataša je sjajan, pošten čovek. (Šeta se ćutke po pozornici, zatim zastaje) Kad sam se ženio, mislio sam da ćemo biti srećni... svi

srećni... Ali, bože moj... (Plače) Mile moje sestre, drage sestre, ne verujte mi, ne verujte... (Izlazi.)

KULIGIN (na vratima, zabrinuto): Gde je Maša? Nije ovde Maša? Čudnovato!
(Izlazi.)

Zvone na uzbunu, pozornica je prazna.

IRINA (iza paravana): Olja! Ko to kuca u pod?

OLGA: Doktor Ivan Romanovič. On je pijan.

IRINA: Kakva nemirna noć! (Pauza) Olja! (Proviruje iza paravana.) Jesi li čula?
Uzimaju nam brigadu, premeštaju nekud daleko.

OLGA: To su samo glasovi.

IRINA: Onda ćemo ostati sami... Olja!

OLGA: Pa šta?

IRINA: Mila, draga moja, ja poštujem, ja cenim barona, on je krasan čovek, ja ću poći za njega, pristajem, samo - preselimo se u Moskvu! Preklinjem te, preselimo se! Od Moskve ništa lepše nema na svetu! Hajde, Olja, hajde!

Zavesa

ČETVRTI ČIN

Stara bašta pored kuće Prozorovih. Dugačka aleja sa smrčama; na njenom kraju vidi se reka. S druge strane reke - šuma. Desno - terasa od kuće; tu na stolu stoje flaše i čaše, vidi se da su maločas tu pili šampanjac. Podne. S ulice ka reci kroz baštu s vremena na vreme prolaze neki ljudi; brzo prolazi pet vojnika. Čebutikin, u vrlo dobrom raspoloženju koje ga ne napušta u toku celog čina, sedi u fotelji, u bašti, čeka da ga pozovu; on je u kapi, sa štapom. Irina, Kuligin s ordenom o vratu, bez brkova, i Tuzenbah, stojeći na terasi, ispraćaju Fedotika i Rodea, koji silaze dole. Oba oficira su u pohodnoj uniformi.

TUZENBAH (ljubi se s Fedotikom): Vi ste dobar čovek, tako lepo smo se slagali. (Ljubi se s Rodeom.) Još jedanput... zbogom, dragi moj!

IRINA: Doviđenja!

FEDOTIK: Ne recite doviđenja, kažite zbogom, mi se više nikad nećemo videti!

KULIGIN: Ko zna! (Briše oči, smeši se.) Eto, i ja sam zaplakao.

IRINA: Srešćemo se kad-tad.

FEDOTIK: Kroz deset-petnaest godina? Ali onda ćemo se jedva poznati, pozdravićemo se hladno... (Slika fotografskim aparatom.) Stojte... Još poslednji put.

RODE (grli Tuzenbaha): Nećemo se više videti... (Ljubi ruku Irini.) Hvala na

svemu, na svemu!

FEDOTIK (nervozno): Ama stani!

TUZENBAH: Daće bog, videćemo se. Pišite nam. Svakako pišite.

RODE (gleda svud okolo po bašti): Zbogom, drveće! (Viče) Hop-hop! (Pauza)
Zbogom, eho!

KULIGIN: Još ćete se možda oženiti tamo u u Poljskoj... Zagrliće vas žena
Poljkinja i reći će vam: „kohanje!” (Smeje se.)

FEDOTIK (gleda na sat): Ostaje nam manje od jednog sata. Iz naše baterije
samo Soljoni ide šlepom, a mi sa strojem. Danas će poći tri baterije divizona,
sutra opet tri - i u gradu će zavladata tišina i mir.

TUZENBAH: I strahovita dosada.

RODE: A gde je Marija Sergejevna?

KULIGIN: Maša je u bašti.

FEDOTIK: I s njom da se oprostimo.

RODE: Zbogom, treba da idemo, inače ću zaplakati... (Naglo zagrlji Tuzenbaha i
Kuligina, ljubi ruku Irini.) Sjajno smo ovde živeli...

FEDOTIK (Kuliginu): Ovo vama za uspomenu... notes s olovkom... Mi ćemo

ovuda ka reci...

Polaze, obojica se okreću.

RODE (više): Hop-hop!

KULIGIN (više): Zbogom!

U dubini pozornice Fedotik i Rode susreću se s Mašom i pozdravljaju se s njom; ona polazi s nima.

IRINA: Odoše. (Seda na donji stepenik od terase.)

ČEBUTIKIN: A sa mnom su zaboravili da se pozdrave.

IRINA: A šta ste vi gledali?

ČEBUTIKIN: I ja sam nekako zaboravio. Uostalom, skoro ću se videti s njima, sutra polazim. Da... Još mi jedan dan ostaje. Za godinu dana dobiću penziju, vratiću se ovamo da dotrajem svoje dane pored vas. Meni do penzije ostaje još godinu dana... (Stavlja novine u džep, vadi druge) Vratiću se ovamo k vama i izmeniću svoj život iz osnova. Postaću miran, dobro... dobronameran, pristojan...

IRINA: A i treba da promenite svoj život, dragi moj. Trebalo bi nekako...

ČEBUTIKIN: Da. Osećam. (Tiho pevuši.) Tara-ra... bumbija... na klupi sedim ja...

KULIGIN: Nepopravljiv je Ivan Romanovič! Nepopravljiv!

ČEBUTIKIN: Trebalo bi me dati vama da me vaspitate. Onda bih se popravio.

IRINA: Fjodor je obrijao brkove. Ne mogu da ga gledam!

KULIGIN: A što?

ČEBUTIKIN: Rekao bih vam na šta liči vaše lice, ali ne smem.

KULIGIN: Šta ima! Takav je običaj, modus vivendi. Naš direktor brije brkove i ja sam se, kad sam postao inspektor, obrijao. Nikome se ne dopada, a meni je svejedno. Ja sam zadovoljan. S brkovima ili bez brkova - ja sam podjednako zadovoljan... (Seda)

U dubini pozornice Andrej vozi u kolicima zaspalo dete.

IRINA: Ivane Romanoviču, dragi moj, rođeni, strašno sam uznemirena. Vi ste sinoć bili na bulevaru, recite šta se to tamo desilo?

ČEBUTIKIN: Šta se desilo? Ništa. Gluposti. (Čita novine.) Svejedno!

KULIGIN: Priča se da su se Soljoni i baron sreli sinoć pa bulevaru pred pozorištem...

TUZENBAH: Prestanite! Šta ste to, boga mi... (Odmahne rukom i uđe u kuću.)

KULIGIN: Pred pozorištem... Soljoni je počeo zadirkivati barona, a ovaj je

planuo i rekao mu nešto uvredljivo...

ČEBUTIKIN: Ne znam. Sve su to gluposti.

KULIGIN: Kažu da je Soljoni zaljubljen u Irinu i da je zato omrznuo barona... To je razumljivo. Irina je vrlo dobra devojka. Ona čak liči na Mašu, isto tako je zamišljena. Samo što ti, Irina, imaš blažu narav. Ma da i Maša, uostalom ima vrlo dobru narav. Ja je volim, moju Mašu.

Iz dubine bašte, iza pozornice: „Oj-hoj! Hop, hop!”

IRINA (trgne se): Mene danas sve nekako plaši. (Pauza) Kod mene je već sve spakovano, posle ručka šaljem svoje stvari. Sutra ćemo se baron i ja venčati i još sutra odlazimo na ciglanu, a preksutra sam već u školi, počinje nov život. Kako li će mi bog pomoći? Kad sam polagala ispit za učiteljicu, čak sam plakala od radosti, od miline... (Pauza) Sad će doći kola po stvari...

KULIGIN: Sve je to lepo, samo je sve to nekako neozbiljno. Same ideje, a ozbiljnosti malo. Uostalom, želim ti od sveg srca...

ČEBUTIKIN (ganut): Mila moja, dobra... zlatna moja... Daleko ste izmakli, ne može vas čovek stići. Zaostao sam iza vas kao ptica selica koja je ostarela i ne može da leti. Letite, mile moje, letite u ime boga! (Pauza) Nije trebalo, Fjodore Iljiču, da obrijete brkove.

KULIGIN: Dosta s tim! (Uzdiše) Eto, danas će otići vojska i sve će opet poći po starom. Ma šta se govorilo, Maša je dobra, poštena žena, ja je jako volim i zahvalan sam sudbini. Ljudi imaju različnu sudbinu... Tu u poreskoj upravi radi neki Kozirev... Išao je sa mnom u školu, posle petog razreda gimnazije izgubio je pravo na školovanje zato što nikako nije mogao da shvati ut consecutivum.

Sad se strahovito pati, bolestan je, i ja, kad ga sretnem, velim mu: “Zdravo ut consecutivum!” Da, veli, baš consecutivum... a sam kašlje... A ja kroz ceo život uvek imam sreće, srećan sam, imam čak Stanislava drugog reda i sam sada predajem drugima ut consecutivum.. Dabome, ja sam pametan čovek, pametniji od mnogih drugih, ali sreća nije u tome...

U kući neko svira „Molitvu device”.

IRINA: A sutra uveče neću više slušati tu „Molitvu device”, neću se sretati s Protopopovom. (Pauza) A Protopopov sedi tamo u salonu; i danas je došao...

KULIGIN: Direktorica još nije došla?

IRINA: Nije. Poslali smo po nju. Da znate samo kako mi je teško da živim ovde sama, bez Olje... Ona stanuje u gimnaziji; ona je direktorka, zauzeta je ceo dan, a ja sam sama, meni je dosadno, nemam šta da radim, mrska mi je soba u kojoj stanujem... Ja sam ovako zaključila: kad mi već nije suđeno da budem u Moskvi, neka tako bude. Znači da je to sudbina. Tu čovek ne može ništa. Sve je u božjoj ruci, to je istina. Nikolaj Lavovič me je zaprosio... Šta ću? Razmislila sam i rešila sam se. On je dobar čovek, čak je i neverovatno dobar... I kao da su mi odjednom na duši izrasla krila, postala sam vesela, laknulo mi je i opet sam poželela da radim, da radim... Samo se, eto, sinoć nešto dogodilo, neka se tajna nadnela nada mnom...

ČEBUTIKIN: Gluposti.

NATAŠA (kroz prozor): Direktorica!

KULIGIN: Došla je direktorka. Hajdemo te.

Odlazi s Irinom u kuću.

ČEBUTIKIN (čita novine i tiho pevuši): Tara-ra... bumbija... na klupi sedim ja...

Maša se vraća; u dubini pozornice Andrej voza kolica.

MAŠA: Zaseo čovek i samo sedi...

ČEBUTIKIN: Pa šta?

MAŠA (seda): Ništa... (Pauza) Vi ste voleli moju majku?

ČEBUTIKIN: Veoma.

MAŠA: A ona vas?

ČEBUTIKIN (posle pauze): Toga se više ne sećam.

MAŠA: Je li moj ovde? Tako je nekad naša kuvarica Marfa govorila o svom panduru: moj. Je li moj ovde?

ČEBUTIKIN: Još nije.

MAŠA: Kad čovek krade sreću tek za koji trenutak, na parče, a zatim je gubi - kao ja, onda malo pomalo postaje grub, postaje zloća. (Pokazuje sebi na grudi) Eto tu u meni sve kipi... (Gledajući brata Andreja koji voza kolica.) Eno ga Andrej, naš bratac... Sve su se nade srušile. Hiljade ljudi su dizale zvono,

utrošeno je mnogo napora i mnogo novaca, a ono odjednom padne i razbije se. Odjednom, iz čista mira. Eto tako i Andrej...

ANDREJ: Kad će se najzad oni u kući smiriti. Tolika larma...

ČEBUTIKIN: Skoro. (Gleda na sat.) Ovo je starinski sat, izbija... (Navija sat, on izbija.) Prva, Druga i peta baterija polaze tačno u jedan sat. (Pauza) A ja sutra.

ANDREJ: Zauvek?

ČEBUTIKIN: Ne znam. Možda ću se vratiti za godinu dana. Doduše, đavo bi ga znao... svejedno mi je...

Čuje se kako negde u daljini sviraju na harfi i violini.

ANDREJ: Opusteće grad. Kao kad bi ga pokrili zvonom, kao što pokrivaju jelo. (Pauza) Nešto se desilo sinoć pred pozorištem; svi govore o tome, a ja ništa ne znam.

ČEBUTIKIN: Ništa. Gluposti. Soljoni je počeo da zadirkuje barona, ovaj je planuo i uvredio Soljonija, svršilo se na tome da ga je Soljoni morao pozvati na dvoboj. (Gleda na sat.) Čini mi se da je već vreme... U pola jedan, u državnoj šumici, eno u onoj što se vidi odavde, tamo preko reke... Bum-bum. (Smeje se) Soljoni je uobrazio da je Ljermontov, i pesme čak piše. Nego šalu na stranu, ovo mu je već treći dvoboj.

MAŠA: Kome?

ČEBUTIKIN: Soljoniju.

MAŠA: A baronu?

ČEBUTIKIN: Šta baronu?

Pauza.

MAŠA: Sve mi se pomešalo u glavi... ipak, velim, ne bi im trebalo dozvoliti. On može raniti barona, pa čak i ubiti.

ČEBUTIKIN: Baron je dobar čovek, ali jedan baron više ili manje - zar nije svejedno? Neka! Svejedno. (Iza bašte se čuju uzvici: „Oj-hoj! Hop-hop!”)

Pričekaćeš malo. To više Skvorcov, sekundant. Sedi u čamcu.

Pauza.

ANDREJ: A po mom mišljenju - i učestvovati u dvoboju i prisustvovati mu, makar i kao lekar, prosto je nemoralno.

ČEBUTIKIN: To se samo tako čini... Nas nema, ničega nema na svetu, mi ne postojimo, nego nam se samo čini da postojimo... I zar nije sve svejedno!

MAŠA: Eto, ovako čitav dan govore i govore... (Polazi) Živim u ovom podneblju, svaki čas može da padne sneg, a još uz to ovakvi razgovori... (Zastaje) Ne idem u kuću, ne mogu ja tamo... Kad dođe Veršinin, javite mi. (Ide alejom.) A već odleću ptice. (Gleda uvis) Labudovi ili guske... Mile moje, srećne... (Odlazi.)

ANDREJ: Opusteće naša kuća. Otići će oficiri, otići ćete vi, sestra će se udati, a ja ću ostati sam u kući.

ČEBUTIKIN: A žena?

Dolazi Ferapont s aktima.

ANDREJ: Žena je žena. Ona je čestita, poštena, pa i dobra, ali i pored svega toga ima u njoj nešto što je snižava do sitne, slepe, tako neke dlakave životinje. U svakom slučaju ona nije čovek. Govorim vam kao prijatelju, kao jedinom čoveku kome mogu otkriti svoju dušu. Ja volim Natašu, to stoji, ali ponekad mi se ona čini strahovito vulgarnom i onda ne znam šta da mislim, ne razumem zašto, zbog čega je toliko volim ili bar zašto sam je voleo...

ČEBUTIKIN (ustaje): Ja, brate, sutra putujem, možda se nikada više nećemo videti, zato da ti dam jedan savet. Znaš šta - kapu na glavu, štap u ruke i pođi... pođi i idi, idi i ne osvrći se. I što dalje odeš, utoliko bolje.

U dubini pozornice prolazi Soljoni sa dva oficira; spazivši Čebutikina, polazi prsma njemu; oficiri idu dalje.

SOLJONI: Doktore, vreme je! Već je pola jedan. (Pozdravlja se s Andrejem.)

ČEBUTIKIN: Odmah. Dodijali ste mi svi. (Andreju) Ako ko pita za mene, Andrjuša, reci da ću se odmah vratiti... (Uzdiše) Oho-ho-ho!

SOLJONI: „Jadnik ne stiže da pisne, a medved ga već pritisne.” (Polazi za njim)
Što stenjete, stari?

ČEBUTIKIN: Dede!

SOLJONI: Kako zdravlje?

ČEBUTIKIN (ljutito): Kao maslo kravlje.

SOLJONI: Stari se zabadava uzbuđuje. Ja ću sebi dozvoliti samo jednu sitnicu, ja ću ga samo ubiti kao šljuku. (Vadi parfem i prska se po rukama.) Danas sam potrošio čitavu flašicu, a one još uvek zaudaraju. One mi zaudaraju na leš. (Pauza) Tako je to... Sećate li se stihova? "A on, buntovan, traži buru, kao da bura nosi mir..."

ČEBUTKIN: Tako je. "Jadnik ne stiže da pisne, a medved ga već pritisne."

(Odlazi za Soljonijem.)

Čuju se uzvici: „Hop! Oj-hoj!” Ulaze Andrej i Ferapont.

FERAPONT: Da potpišete akta...

ANDREJ (nervozno): Ostavi me na miru! Ostavi! Preklinjem te! (Odlazi s kolicima.)

FERAPONT: Valjda su akta zato da ih ljudi potpisuju. (Odlazi u dubinu pozornice.)

Ulaze Irina i Tuzenbah u slamnom šeširu. Kuligin prelazi preko pozornice vičući: „Uu, Maša, uu!”

TUZENBAH: Ovo je, čini mi se, jedini čovek u gradu koji se raduje što odlazi vojska.

IRINA: To je razumljivo. (Pauza) Naš grad će sada opusteti.

TUZENBAH: Mila moja, ja ću se odmah vratiti.

IRINA: Kuda ćeš?

TUZENBAH: Imam posla u varoši, zatim... da ispratim drugove.

IRINA: To nije istina... Nikolaju, zašto si danas tako rasejan? (Pauza) Šta se to sinoć dogodilo pred pozorištem?

TUZENBAH (s nestrpljivim gestom): Za jedan sat ja ću se vratiti i opet ću biti s tobom. (Ljubi joj ruke.) Ne mogu da te se nagledam... (Zagleda je u lice.) Već je pet godina kako te volim, a još uvek ne mogu da se naviknem i ti mi izgledaš sve lepša i lepša. Kako lepa, divna kosa! Kakve oči! Sutra ću te odvesti odavde, mi ćemo raditi, bićemo bogati, oživeće moji snovi. Ti ćeš biti srećna. Samo jedno smeta, samo jedno: ti me ne voliš!

IRINA: To nije u mojoj vlasti! Ja ću ti biti žena, i verna i pokorna, ali ljubavi nema, šta da se radi! (Plače) Ja nisam nijedanput u životu volela. O, ja sam tako sanjala o ljubavi, sanjam već odavno, danju i noću, ali moja je duša kao skupoceni klavir koji je zaključan, a ključ izgubljen. (Pauza) Oči su ti tako uznemirene.

TUZENBAH: Cele noći nisam spavao. U mom životu nema ničeg tako strašnog što bi me moglo uplašiti i samo ovaj izgubljeni ključ kida mi dušu, ne da mi da spavam. Reci mi štogod. (Pauza) Reci mi štogod...

IRINA: Šta? Šta da ti kažem? Šta?

TUZENBAH: Šta bilo.

IRINA: Nemoj! Nemoj!

Pauza.

TUZENBAH: Kakve sitnice, kakve glupe sitnice ponekad u životu počinju mnogo da znače, odjednom, bez ikakvog razloga. Ti im se i dalje smeješ, smatraš ih za bagatelu, pa ipak ideš i osećaš da nemaš snage da se zaustaviš. O, ne govorimo o tome! Ja sam veseo. Čini mi se kao da prvi put u životu vidim ove smrče, javorove, breze i sve me radoznalo gleda i čeka. Kako je lepo ovo drveće i kako bi, u stvari, pored njega život morao biti lep! (Uzvici: „Oj-hoj! Hop-hop!”) Moram poći, vreme je... Evo, ovo se drvo osušilo, pa ipak se zajedno s drugma ljulja na vetru. Tako se i meni čini: ako umrem, ipak ću učestvovati u životu na neki način. Zbogom, mila moja... (Ljubi joj ruke) Tvoje isprave koje si mi dala leže na mom stolu, pod kalendarom.

IRINA: I ja ću s tobom.

TUZENBAH (uplašeno): Ne, ne! (Brzo polazi, zastaje u aleji.) Irina!

IRINA: Šta je?

TUZENBAH (ne zna šta da kaže): Danas nisam pio kafu. Reci da mi skuvaju... (Brzo odlazi.)

Irina stoji zamišljena, zatim odlazi u dubinu pozornice i seda na ljuljašku. Ulazi Andrej s kolicima; pojavljuje se Ferapont.

FERAPONT: Andreju Sergejeviču, akta nisu moja, nego zvanična. Nisam ih ja izmislio.

ANDREJ: O, gde je ona, kuda je otišla moja prošlost, kad sam bio mlad, veseo, pametan, kad sam sanjao i razmišljao tako prefinjeno, kada mi je nada obasjavala sadašnjost i budućnost? Zašto mi, tek što počnemo da živimo, postajemo dosadni, bezbojni, neinteresantni, lenji, ravnodušni, beskorisni, nesrećni... Naš grad postoji već dvesta godina, ima sto hiljada stanovnika, a nema nijednog čoveka koji ne bi ličio na ostale, nijednog junaka ni u prošlosti ni u sadašnjosti, nijednog naučnika, nijednog umetnika, nijednog iole istaknutog čoveka koji bi izazivao zavist ili strasnu želju da čovek pođe za njegovim primerom. Samo jedu piju, spavaju, zatim umiru... rađaju se drugi i oni opet jedu, piju, spavaju, i da ne bi otupeli od dosade, čine ovaj život raznolikim pomoću gadnih spleta, rakije, karata, parnica, žene varaju muževe, a muževi lažu, prave se da ništa ne vide, ništa ne čuju, neodoljivo banalni uticaj pritiskuje decu, iskra božja se gasi u njima i ona postaju isto onakvi jadni mrtvaci, potpuno slični jedni drugima, kao i njihovi ocevi i majke... (Ferapontu, ljutito.) Šta hoćeš?

FERAPONT: Šta? Da potpišete akta.

ANDREJ: Dosadio si mi.

FERAPONT (pružajući mu akta): Maločas mi je pričao vratar iz poreske uprave... Kažu, veli, da je zimus u Petrogradu bio mraz od dvesta stepeni.

ANDREJ: Sadašnjost mi je odvratna, ali zato, kad pomislim na budućnost - tako mi je dobro! Tako mi je lako, osećam se da nisam vezan; u daljini počinje da

sviće i ja vidim slobodu, vidim kako se ja i moja deca oslobađamo nerada, kvasa, gušćjeg pečenja na podvarku, spavanja posle ručka, podlog parazitskog života...

FERAPONT: Kaže da se dve hiljade ljudi smrзло. Svet se, veli, bio prestravio. Bilo je to u Petrogradu, a možda u Moskvi - ne sećam se.

ANDREJ (obuzet nežnošću): Mile moje sestre, divne moje sestre! (Kroz suze.) Maša, sestro moja...

NATAŠA (na prozoru): Ko to tu tako glasno razgovara? Ko si ti, Andrjuša? Probudićeš Sonjicu. Il ne faut pas faire du bruit, la Sophie est dormire dèjà. Vous êtes un ours. (Ljutito) Ako hoćeš da razgovaraš, daj kolica sa detetom nekom drugom. Feraponte, uzmi kolica od gospodina!

FERAPONT: Razumem. (Uzima kolica.)

ANDREJ (zbunjeno): Ja govorim tiho.

NATAŠA (iza prozora, mazeći svog sinčića): Boba! Nestašni Boba! Nevaljali Boba!

ANDREJ (razgleda akta): U redu, pregledaću i potpisaću šta treba, a ti ćeš odneti u upravu... Ulazi u kuću čitajući akta. Ferapont gura kolica u dubinu bašte.

NATAŠA (iza prozora): Bobo, kako ti se zove mama? Mili moj, mili! A ko je to? To je teta Olja. Reci teti: zdravo, Olja!

Muzikanti-skitnice, muškarac i devojka, sviraju na violini i harfi; iz kuće izlaze Veršinin, Olga i Anfisa i za neki časak ćutke slušaju; prilazi im Irina.

OLGA: Naša bašta je kao prolazno dvorište, kroz nju svako prolazi - i peške i kolima. Dado, daj štogod tim muzikantima.

ANFISA (daje novac muzikantima): Idite s bogom, prijatelji. (Muzikanti se klanjaju i odlaze.) Jadni ljudi! Sit čovek neće ovako svirati. (Iрини) Zdravo, Irina! (Ljubi je) Da znaš, dete moje, kako ja živim! To je život! U gimnaziji, u državnom stanu, zajedno s Oljom - dade mi bog u stare dane. Nikad ja, grešnica, nisam tako živela... Stan je veliki, državni, a ja imam zasebnu sobicu i svoj krevet. Sve je državno. Kad se probudim noću - o, gospode, majko božja, niko srećniji od mene!

VERŠININ (gleda na sat): Sad treba da krenemo, Olga Sergejevna. Vreme mi je. (Pauza) Želim vam sve najlepše... Gde je Marija Sergejevna?

IRINA: Ona je negde u bašti. Idem da je potražim.

VERŠININ: Budite tako dobri. Žurim se.

ANFISA: Idem i ja da je potražim. (Viče) Mašenjka, uu! (Odlazi zajedno s Irinom u dubinu bašte.) Uu, uu!

VERŠININ: Sve ima svoj svršetak. Eto, i mi se rastajemo. (Gleda na sat.) Grad nam je priredio zakusku, pili smo šampanjca, gradonačelnik nam je održao govor, ja sam jeo i slušao, ali duša mi je bila ovde, kod vas... (Gleda naokolo po

bašti.) Navikao sam se na vas.

OLGA: Hoćemo li se još ikad videti?

VERŠININ: Po svoj prilici - nećemo. (Pauza) Moja žena i obe devojčice ostaće ovde još jedno dva meseca; molim vas, ako se što desi, ako im štogod zatreba...

OLGA: Pa da, naravno. Budite bez brige. (Pauza) Sutra u gradu neće biti više nijednog oficira, sve će postati uspomenom i za nas će, naravno, početi nov život... (Pauza) Sve se događa protiv naše volje. Ja nisam htela da postanem direktorka, pa ipak sam postala. Znači da nikad neću biti u Moskvi...

VERŠININ: E... Hvala vam na svemu... Oprostite mi ako sam vam se nešto zamerio... Mnogo sam, i suviše mnogo govorio - i to mi oprostite, ne pominjite me po zlu.

OLGA (briše suze) Što Maša ne dolazi...

VERŠININ: Šta da vam još kažem na rastanku? O čemu da filozofiram malo?... (Smeje se) Život je težak. On mnogima izgleda mračan i bezizlazan, pa ipak, treba priznati, on postaje sve svetliji i lakši i, izgleda, nije daleko vreme kada će postati sasvim svetao. (Gleda na sat) Vreme mi je! Čovečanstvo je ranije bilo zaokupljeno ratovima, ispunjavalo svoj život pohodima, najezdama, pobedama, sad svega toga nema, ostala je samo ogromna praznina koju za sad nemamo čime da popunimo; čovečanstvo strasno traži i, naravno, naći će. Ah, samo da nađe što pre! (Pauza) Znate, kad bi se marljivosti mogla dodati obrazovanost, a obrazovanosti - marljivost... (Gleda na sat.) Meni je već vreme....

OLGA: Evo je, dolazi.

Ulazi Maša.

VERŠININ: Došao sam da se oprostim.

Olga se izmiče malo u stranu da im ne smeta na rastanku.

MAŠA (gleda ga u lice): Zbogom... (Dug poljubac.)

OLGA: Dosta, dosta...

MAŠA (glasno jeca)

VERŠININ: Piši mi... Sećaj me se! Pusti me... vreme je... Olga Sergejevna, uzmite je, meni je već... vreme. Zakasnio sam... (Dirnut, ljubi ruke Olgi, zatim još jedanput grli Mašu i brzo izlazi.)

OLGA: Dosta, Maša! Prestani, draga moja...

Ulazi Kuligin.

KULIGIN (zbunjen): Ništa, neka se isplače... Mila moja Maša, dobra moja Maša... Ti si moja žena i ja sam srećan ma šta se desilo... Ja se ne žalim, ništa ti ne prebacujem... eto i Olja je svedok... Hajde da počnemo živeti opet po starom, od mene nećeš čuti ni jedne jedine reči, nijedne aluzije...

MAŠA (zadržavajući jecanje): Na igalu zelen hrast, a na hrastu zlatan lanac... a na hrastu zlatan lanac... Ja ludim... Na igalu... zelen hrast...

OLGA: Umiri se, Maša... Umiri se... Daj joj vode.

MAŠA: Ja više ne plačem...

KULIGIN: Ona više ne plače... ona je dobra...

Iz daljine čuje se potmuli pucanj.

MAŠA: Na igalu zelen hrast, a na hrastu zlatan lanac... Zelen mačak... zelen hrast... Sve sam pobrkala... (Pije vode) Promašen život... Ništa mi sad ne treba... Sad ću se umiriti... Svejedno... Šta znači na igalu? Zašto mi se ta reč vrti po glavi? Brkaju mi se misli.

Ulazi Irina.

OLGA: Umiri se, Maša. Eto, vidiš kako si pametna... Hajdemo u kuću.

MAŠA (ljutito): Neću ja tamo. (Jeca, ali se odmah savlada) Ja u kuću više ne ulazim i neću ni sada...

IRINA: Hajde da posedimo zajedno, makar i ćutali. Ja sutra putujem...

Pauza.

KULIGIN: Juče sam u trećem razredu oduzeo jednom dečku ove brkove i bradu... (Stavlja sebi brkove i bradu.) Ličim na nastavnika nemačkog jezika... (Smeje se) Zar ne? Smešna su ta deca.

MAŠA: Zbilja ličiš na vašeg Nemca.

OLGA: (smeje se): Da.

MAŠA (plače)

IRINA: Dosta, Maša!

KULIGIN: Jako ličim...

Dolazi Nataša.

NATAŠA (sobarici): Šta? Sa Sonjicom će ostati Protopopov, Mihailo Ivanovič, a Bobu neka provoza Andrej Sergejevič. Koliko je posla s tom decom... (Iri) Irina, ti sutra odlaziš - baš mi je žao. Ostani još bar nedelju dana. (Ugleda Kuligina i vrisne; ovaj se smeje i skida brkove i bradu.) Idite s milim bogom, ala ste me uplašili! (Iri) Ja sam se na tebe navikla; misliš da mi je lako da se rastanem s tobom? Narediću da u tvoju sobu presele Andreja s njegovom violinom - neka tamo škripi! - a u njegovu sobu smestićemo Sonjicu. Divno, milo dete! Slatka devojčica! Danas me je pogledala svojim očicama i rekla „mama”.

KULIGIN: Divno dete, to je istina.

NATAŠA: Dakle, od sutra sam ovde sama. (Uzdiše) Narediću pre svega da se poseku smrče u ovoj aleji, zatim evo ovaj javor... Uveče tako ružno izgleda... (Iri.) Mila moja, tebi strašno stoji taj pojas... Tako je neukusan. Treba nešto svetlo. A tu svuda narediću da se zasadi cveće, cveće, ono će mirisati... (Strogo) Otkud tu na klupi viljuška? (Idući u kuću, sobarici.) Otkud tu na klupi viljuška, pitam ja? (Viče) Kuš!

KULIGIN: Navila se!

Iza pozornice muzika svira marš; svi slušaju.

OLGA: Odlaze.

Ulazi Čebutikin.

MAŠA: Odlaze naši. Šta ćemo... srećan im put! (Mužu) Treba ići kući... gde su mi šešir i ogrtač?

KULIGIN: Uneo sam ih u kuću... Doneću odmah.

OLGA: Da, sad možemo svako svojoj kući. Vreme je.

ČEBUTIKIN: Olga Sergejevna!

OLGA: Šta je? (Pauza) Šta je?

ČEBUTIKIN: Ništa... Ne znam kako da vam kažem... (Šapće joj na uvo)

OLGA (uplašeno) Nije moguće!

ČEBUTIKIN: Da... tako vam je to... Umorio sam se, izmučio, neću više da govorim... (Mrzovoljno) Uostalom, svejedno!

MAŠA: Šta se dogodilo?

OLGA (grli Irinu): Danas je strašan dan... Ne znam kako da ti kažem, draga moja...

IRINA: Šta je? Govorite brže: šta je? Za ime božje! (Plače.)

ČEBUTIKIN: Maločas je u dvoboju poginuo baron.

IRINA (tiho plače): Znala sam, znala sam...

ČEBUTIKIN (u dubini pozornice seda na klupu): Umorio sam se... (Vadi iz džepa novine) Neka se isplaču... (Tiho pevuši) Tara-ra bumbija... na klupi sedim ja... Nije li sve svejedno!

Tri sestre stoje priljubljene jedna uz drugu.

MAŠA: O, kako svira muzika! Oni odlaze od nas, jedan je otišao sasvim, sasvim, zauvek, mi ćemo ostati same da započnemo život iznova... Treba živeti... Treba živeti...

IRINA (spušta glavu Olgi na grudi): Doći će vreme kad će svi saznati čemu sve to, čemu te patnje, neće biti nikakvih tajni, a donde treba živeti... treba raditi, samo raditi! Sutra ću otputovati sama, učiću decu u školi i sav svoj život daću onima kojima je on, možda, potreban. Sada je jesen, skoro će doći zima, zavejaće nas sneg, a ja ću raditi, raditi...

OLGA (grli obe sestre): Muzika svira tako veselo, čilo, i čovek je tako željan života! O, bože moj! Proći će vreme i mi ćemo otići zauvek, ljudi će nas zaboraviti, zaboraviće nam lica, glasove, neće znati koliko nas je bilo, ali će se naše patnje pretvoriti u radost za one koji će živeti posle nas, sreća i mir zavladaće na zemlji i ljudi će pomenuti lepom rečju i blagosloviti one koji žive sada. O, mile sestre, naš život još nije svršen... Hajde da živimo! Muzika svira tako veselo, tako radosno i, čini mi se, još malo - i mi ćemo saznati zašto živimo, zašto patimo... Da nam je znati to, da nam je znati!

Muzika svira sve tiše i tiše; Kuligin, veseo, nasmešen, donosi šešir i ogrtač.

Andrej gura kolica u kojima sedi Boba.

ČEBUTIKIN (tiho pevuši): Tara... ra... bumbija... na klupi sudim ja... (Čita novine) Svejedno! Svejedno!

OLGA: Da nam je znati, da nam je znati!

Zavesa

1900.